

Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Teorisi Literatürü Üzerine Bir Deneme

Muharrem DAYANÇ*

TANZİMAT'TAN SONRA Avrupa'nın da etkisiyle değişen ve gelişen sosyal hayat zamanla edebiyatı da ilgi alanına alır. Yeni edebî türler o güne kadar alışılmış kalıpları zorlamaya ve yer yer değiştirmeye başlar. Değişen hayat ve değişen insan, mevcut edebiyatı kendisini anlatma ve anlamlandırma konusunda yetersiz buldukça, şiirdeki klasik kalıpların kırıldığı; nesir türünün bütün imkânlarından sonuna kadar istifade edilmeye çalışıldığı bir "edebiyat ve edebiyat anlayışı" ortaya çıkar. Ortaya çıkan yeni yaklaşım tarzlarının başında; "edebiyatın neden, nasıl, niçinlerine cevap arayan; uygulanacak ölçütlerini araştıran, kısaca, edebî yaratma ve edebî değer ile metot meselesini ele alan bilgi alanı"¹ şeklinde tarif edebileceğimiz "edebiyat teorisi" gelir. Edebiyat teorisi; edebiyat tarihi, edebî tenkit, edebiyat sosyolojisi, mukayeseli edebiyat ve edebiyat eğitimiyle birlikte edebiyat biliminin temel alanlarını oluşturur.² Bu bilim dallarını ve özellikle bunlardan üçünü -edebiyat teorisi, edebiyat tarihi ve edebî tenkit- kesin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değildir. Bunlar genellikle birbirlerinin mütemmim cüzü olarak görülürler. Mesela Rene Wellek, edebiyat teorisini, "edebiyatın prensipleri, kategorileri ölçüsü olarak tarif etmek mümkündür" şeklinde tanımladıktan sonra, yukarıda bahsettiğimiz üç temel alanı birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılan değil, birbirlerini tamamlayan bölümler/alanlar olarak görmenin daha doğru olacağını ima eder.³ Bu girişten sonra Mehmet Önal'ın bu bahisle ilgili toparlayıcı bir paragrafını buraya almak isteriz:

*Yard. Doç. Dr, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

1 Sadık Kemal Tural, *Zamanın Elinden Tutmak*, Ankara: Ecdâd Yay., 1991, s. 20.

2 Mehmet Önal, *En Uzun Asrın Hikâyesi 1 –Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım–*, Ankara: Akçağ Yay., 1999, s. 64–137.

3 *Edebiyat Biliminin Temelleri*, çev. Ahmet Edip Uysal, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1983, s. 46–47.

Edebiyat teorisi, edebiyatın tanımını, konusunu, alanını, sınırlarını; orijinal bir tanıma ulaşmış her edebî terimi ve onun kavramsal boyutunu; edebiyat sanatı ve edebiyat bilimi içinde kullanılan bütün metotları; edebiyat sahasının başka sahalara ile olan ilgilerini; edebiyatın hayata transfer edilebilecek bütün zeminlerini; edebî bilgileri; tür ve şekil konularını; edebî sanatları; bunlara ait her türlü terim, tanım ve bakış açıları; edebiyata ait her türlü niçin ve nasıl sorularını inceler.⁴

Tanzimat sonrası Türk kültür hayatında pratik amaçlarla genelde yazarların görev yaptığı okullardaki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için yazılan edebiyat bilgisi/belâgat kitaplarının sıklıkla yayımlandığı zaman dilimi 1867-1876 yılları arasına tesadüf eder. *Talim-i Edebiyat*'ın yayımlanışına kadar, bu dönemde ortaya çıkan edebiyat bilgisi/belâgat kitaplarını kronolojik olarak şu şekilde sıralayabiliriz:⁵

İsmail Hakkı Ankaravî, *Miftahu'l-Belâga ve Misbâhu'l-Fesâha*, 1867.

Mehmet Nüzhet, *Mugni'l- Küttâb*, 1869.

Selim Sâbit, *Mi'yâru'l-Kelâm*, 1870.

Mehmet Mîhrî, *Fenn-i Bedî*, 1872.

Ahmet Hamdi, *Teshîlü'l-Arûz ve'l Kavâfi ve'l-Bedâyî*, 1872.

Süleyman Paşa, *Mebâni'l-İnşâ*, c. I-II, 1871-1872.

Ali Cemaleddin, *Arûz-ı Türki (İlm-i Kavâfi, Sanâyi-i Şi'riyye) ve İlm-i Bedî*, 1874.

Ahmet Hamdi, *Belâgat-ı Lisân-ı Osmânî*, 1876.

Mihalicî Mustafa Efendi, *Zübdetü'l-Beyân*, 1880.

El-Hac İbrahim Efendi, *Hadikatü'l-Beyân*, 1881.

Ahmet Cevdet Paşa, *Belâgat-ı Osmaniye*, 1881-1882.

Teori bahsinin Batılı anlamda ilk ve en önemli eserlerinden biri olarak bildiğimiz *Talim-i Edebiyat*'a tekaddüm eden *Belâgat-ı Osmaniye*, kendisinden evvel yayımlanmış bulunan aynı tür eserler arasında başta muhtevası olmak üzere birçok bakımdan ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Ahmet Cevdet Paşa, Fuad Paşa ile birlikte yazıp 1851 yılında Encümen-i Dâniş'in açılışı sırasında padişah Abdülmecid'e sunduğu *Kavâid-i Osmaniye*'sinin⁶ sonunda böyle bir eser yazacağını önceden haber verir. Devrin birçok belâgat kitabında da olduğu gibi "ders kitabı" mahiyetinde yazılan bu eser, müellifin Hukuk Fakültesinde verdiği derslerin özetlerinden oluşur. Eseri telif ederken metot konusunda Arap gra-

4 A.g.e., s. 67.

5 Daha geniş bilgi için bkz: Kâzım Yetiş, *Talim-i Edebiyatın Retorik ve Edebiyat Nazariyatı Sahasında Getirdiği Yenilikler*, Ankara: AKM Yay., 1996, s. 3-4.

6 Ahmet Cevdet Paşa-Fuad Paşa, *Kavâid-i Osmaniye*, Haz. Nevzat Özkan, Ankara: TDK Yay., 2000, 316 s.

merciliğine bağlı kalan Ahmet Cevdet Paşa'nın kendisinden öncekilerden ayrılan en önemli tarafı, o güne kadar örneği görülmemiş bir uygulamayla edebî bahis örneklerini Türk edebiyatından seçmesi ve açıklamalarını Türkçenin mantığına uygun bir tarzda yapmış olmasıdır.⁷

Ahmet Cevdet Paşa, “Dîbace”, “Mukaddime”, “Lâhika” ve “Hatime” başlıklı dört ana bölümden teşekkül eden eserinin “Dîbace”sinde, evvelâ medenî milletlerin kendi dillerinin kurallarını tespit edip bunu bir ilim hâline getirmelerinin önemine vurgu yapar. Daha sonra Kuran dili olan Arapça'ya atıfta bulunarak yazılacak bir belâgat kitabının dil yanında dine de hizmet anlamı taşıyacağını ve Doğu'nun üç temel dilinden biri olan Türkçenin kurallarının toplu ve sağlam olabilmesi için Arapça'ya ihtiyacının bulunduğunu tespit eder. “Mukaddime” kısmında “fesâhat” ve “belâgat” kavramlarını tarif eden yazar, bu kavramları *Kur'an-ı Kerim*'e istinaden tafsilâtlı bir şekilde açıklar. “Lâhika” bölümünde ise “kelâm” bahsi üzerinde durur. “Bâb-ı Evvel, Bâb-ı Sani, Bâb-ı Sâlis” alt başlıklarıyla üç baptan oluşan bu son bölümün ilk babı, “kelâm”ın hâlin iktizasına uygunluğu konusunu ele alan bir mukaddime ve yedi fasıldan mürekkeptir. Terkip, özne, yüklem, tamlama, hâl, sıfat, bağlaç ve temyiz gibi cümle unsurları ele alınmış ve örneklerle izah edilmiştir. İkinci bap ise “hakikat” kavramıyla “müşterek”, “menkûl”, “mürtecel” sanatlarının açıklandığı yine iki sayfalık bir mukaddimededen sonra “mecâz-ı aklî”, “mecâz-ı mürsel”, “teşbih”, “istiare”, “kinaye” sanatlarının örneklerle birlikte izah edildiği beş ayrı fasıldan oluşmaktadır. Bu bölümün üçüncü babında manevî güzellikler, lafzî güzellikler, güzel sanatlar ve tarih sanatı üzerinde duran yazar, eserinin “Hatime” başlıklı son bölümünde ise herhangi bir metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin nasıl oluşturulması gerektiği noktalarına açıklık getirir.⁸

Teori bahsinin Batılı anlamda ilk ve en önemli eserlerinden biri de Rezaizade Mahmut Ekrem'in yukarıda kendisinden kısaca bahsettiğimiz *Talim-i Edebiyat*'ıdır. Bu eser müellifin Mekteb-i Mülkiye'de “Edebiyat-ı Osmaniye” dersi için iki bölüm hâlinde yazmayı düşündüğü fakat ilk kısmını dahi eksik neşrebildiği bir belâgat ve edebiyat nazariyeleri kitabıdır. Başlangıçta taş baskı usulüyle birkaç defa basılan bu kitabın ilk defa 1882 yılında hurufat baskısıyla yayımlandığını görürüz. *Talim-i Edebiyat*'ın hurufat baskısı “I. Fasil, II. Fasil, III. Fasil” ve “IV. Fasil” alt başlıklarını taşıyan dört ana bölümden teşekkül etmiştir. Müellif bu kitabı oluştururken kendisinden önce Süleyman Paşa'nın da *Mebanî'l-İnşâ* adlı eserini telif ederken hayli istifade ettiği Emile Lefranc'ın *Traité*

7 Mehmet Çavuşoğlu, “Tıpkı-Basım İçin Bir Kaç Söz”, *Belâgat-ı Osmaniye*, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Yay., 1987.

8 Eser hakkında daha tafsilâtlı bilgi edinmek için bkz. Nasrullah Hacımüftüoğlu, “Ahmet Cevdet Paşa'nın Belâgat-ı Osmaniyesi ve Yankıları”, *Ahmet Cevdet Paşa: Vefatının 100. Yılına Armağan*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., 1997, s. 185-222.

Théorique et Pratique de Littérature Style et Composition isimli eserinin “Style” bölümünü örnek almıştır.

Eserin birinci bölümü edebiyatın ruhî melekeler yönünden psikolojik iza-hına ayrılmıştır. Bu bölümde “Kuvâ-yı Zihniyenin Edebiyatta Fiili” başlıklı ge-nel bir girişten sonra yazara göre bir eserde bulunması iktiza eden fikir, his, ta-biî güzellik, hayal gücü, zerafet, nükte ve hafıza kuvveti gibi hususlar üzerinde durulmuştur. Yine bu bölümün sonuna, sanki ayrı bir fasıl gibi duran fakat her-hangi bir numara yahut fasıl başlığı verilmeksizin oluşturulmuş “deha ve hü-ner”le “sanatta güzelliğin neden ibaret” olduğunu işleyen iki ayrı bahis daha ilâve edilmiştir.

İkinci bölüm üslûp konusuna ayrılmıştır. Fesahat, vuzuh, tabiiyet veya tabi-îlik, munakkahiyet, âheng-i selâset, muvafakat alt başlıklarından oluşan bu bö-lüm kitap içinde en fazla yer kaplayan bölümdür. Bu durum, yazarın üslûp bahsine ayrı bir ehemmiyet verdiği delili olsa gerektir.

“Tezvinât-ı Üslûp Envâ-i Mecâz” başlığını taşıyan üçüncü bölümde sadece “meczaz” üzerinde durulmuş, bu bahis; “mecâz-ı tahyilî”, “mecâz-ı tebliğî” ve “marifet-i mecâz” başlıkları altında örneklerle izah edilmiştir.

Eserin “Sanayi-i Lafziyye” adlı son bölümünün herhangi bir alt başlığa ay-rılmadan bir bütün olarak lafız sanatlarına tahsis edildiğini görürüz. Burada *Talim-i Edebiyat*’ın neşriyle birlikte artık eskimiş olduğu anlaşılan mevcut be-lâgatın lafız sanatları bahis konusu edilmiştir.

Bu dört ana bölümünden sonra sırasıyla esere, edebiyatın kurallarının nasıl tespit ve tedvin edilmesi gerektiğinin tartışıldığı bir “Hâtîme”, devrin Maârif Na-zırını Mustafa Nuri Paşa’nın imlâ karışıklıklarıyla ilgili bir “Lâhika”sı, Namık Ke-mal’in bir “Takriz”i ve nihayet en sona da bir yanlış-doğru cetveli eklenmiştir.⁹

Talim-i Edebiyat’ın devrindeki birçok müellife ilham kaynağı olduğuna ve aşağıdaki listede görüleceği üzere birçok yazarın bu eseri örnek olarak yeni eserler -özellikle ders kitapları- kaleme aldıklarına şahit oluruz:¹⁰

Abdurrahman Fehmi, *Tedrisât-ı Edebiyye*, 1885.

Mehmet Abdurrahman, *Belâgat-ı Osmaniyye*, 1891.

Mehmet Rifat, *Mecâmiü’l-Edeb*, 1891.

Menemenlizâde Mehmet Tahir, *Osmanlı Edebiyatı*, 1897.

Mehmet Celâl, *Osmanlı Edebiyatı Numûneleri*, 1896-1897.

İsmail Hakkı, *Esrâr-ı Belâgat*, 1899.

Süleyman Fehmi, *Edebiyat*, 1909.

Midhat Cemal, *Edebiyat Dersleri*, 1910.

9 Geniş bilgi için bkz., Kâzım Yetiş, *Talim-i Edebiyatın Retorik ve Edebiyat Nazariyatı Saha-sında Getirdiği Yenilikler*, Ankara: AKM Yay., 1996.

10 A.g.e., s. 505-613.

- Mîrduhîzâde Abdurrahman Süreyyâ, *Mizânü'l-Belâga*, 1885.
 Mîrduhîzâde Abdurrahman Süreyyâ, *Sefîne-i Belâgat*, 1887-1888.
 Muallim Naci, *Istîlâhât-ı Edebiye*, 1890.
 M. Ali Nazîmâ, *Muhtıra-ı Belâgat*, 1886.
 Ruscuklu M. Hayri, *Belâgat*, 1890-1891.

Dönemin önde gelen münevverlerinden biri olan Rezaizade Mahmut Ekrem, *Talim-i Edebiyat* adlı eseriyle edebiyata yeni ve modern bir bakış açısı getirmiş olsa da her yenilikte olduğu gibi müspet ve menfi açılardan birçok tenkide maruz kalmış ve döneminde cereyan eden eski-yeni çatışmalarının daima merkezinde yer almıştır.¹¹ Dolayısıyla hem *Talim-i Edebiyat*'ın muhtevasına hem de etrafında odaklanan belâgat kitaplarına baktığımızda bu eserin devrindeki önemi ve sonraki döneme etkisi rahatlıkla anlaşılır.

Tanzimat dönemiyle Cumhuriyet döneminin ilk yılları arasında yayımlanmış ve teori alanında mütalâa edebileceğimiz diğer bazı önemli kitaplar da şunlardır:

- Ali Canip, *Edebiyat*, 1926.
 Ali Canip, *Epopeé ve Edebî Nevilerle Mesleklere Dâir Malumat*, 1927.
 Ali Ekrem, *Lisân-ı Edebiyat*, 1914.
 Ali Ekrem, *Nazariyat-ı Edebiyye Dersleri*, 1915-1916
 Ali Ekrem, *Nazariyat-ı Edebiyye Dersleri Nazım Nesir*, 1915-1918.
 Ali Ekrem, *Nazariyat-ı Edebiyye Dersleri Mesâlik-i Edebiyye*, 1917-1918.
 Ali Nazif, *Zinetü'l-Kelâm*, 1889.
 Diyarbekirli Sait Paşa, *Mizânü'l-Edeb*, 1888.
 El-Hac İbrahim, *Şerh-i Belâgat*, 1889.
 Ferid Kam, *Asâr-ı Edebiyye Tedkîkâtı Dersleri*, 1915-1916.
 İbnü'l-Kâmil Mehmet Abdurrahman, *Tertib-i Cedîd Belâgat-ı Osmanîyye*, 1892.
 İbradâlı Mehmet Şükrü, *İlm-i Belâgat*, 1318.
 Köprülüzade Mehmet Fuat ve Şahabettin Süleyman, *Malumat-ı Edebiyye*, 2 cilt, 1914-1915.
 Mehmet Rfat, *Mecâmü'l-Edeb*, 1886.
 Muhyiddin, *Yeni Edebiyat*, 1914.
 Münif Paşa, *İlm-i Belâgat La Rhétorique* ts.
 Reşid, *Nazariyat-ı Edebiye*, 2 cilt, 1912.
 Süleyman Şevket, *Güzel Yazılar*, 4 cilt, 1920-1923.
 Şahabettin Süleyman, *Sanat-ı Tahrir ve Edebiyat*, 1913.

11 İsmail Parlatır, *Recaizade Mahmut Ekrem Hayatı-Eserleri-Sanattı*-, Ankara: AKM Yay., 1995, s. 264-272.

Cumhuriyet devrinde edebiyat teorileri kapsamında kabul edebileceğimiz ilk kitabın, ihtiyatlı olmak kaydıyla, M. Kaya Bilgegil'in *Edebiyat Bilgi ve Teorileri* adlı eseri olduğunu söyleyebiliriz. Kitabın ilk baskısı 1980 yılında Erzurum'da yapılır. Biz bu kitabın ikinci baskısını¹² esas alarak kısaca değerlendirmeye çalışacağız. Kitabın birinci baskısının önsözünden anlaşıldığı üzere bu kitabın “ders notlarının bir araya toplanarak” ve hemen hemen bundan öncekilerde olduğu gibi “öğrenciler, değişik üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı ile Türkçe bölümlerinde okuyanlar, edebiyat öğretmenleri ve en son da tecessüs sahipleri” için oluşturulmuş olması, bizde edebiyat teorisi kitaplarının hazırlanış mantığını genel anlamda göstermesi açısından mühimdir. Bilgegil, bu çalışmasında eski belâgat bilgilerini kendi bakış açısıyla bir kere daha tekrarlamaktadır.

Eserin “Giriş” bölümü, “Edebiyat Kelimesi ve Türkçe’de Aldığı Mânâlara Umûmî Bir Bakış”¹³ adını taşır. Bu başlığın altında değişik görüşleri mevzubahis eden yazar “I. Ahlâk ve Dille İlgili Bir Edebiyat Anlayışı” adlı birinci bahiste “edebiyat” kelimesinin lügat manası, kaynağı ve Türkçe’ye girmeden evvel geçirdiği safhalarla Türkçe’deki macerası üzerinde durur ve Köprülüzade, Kâtip Çelebi, Mütercim Asım Efendi, Şinasi, Namık Kemal, Süleyman Paşa, Ahmet Midhat Efendi, Muallim Naci, Hacı İbrahim Efendi, Diyarbakırlı Said Paşa ve Manastırlı Rifat’ın edebiyatla ilgili görüşlerine yer verir. Yine aynı başlık altındaki “II. Edebiyatı Ahlâka Bağlamayan Görüş” adlı ikinci bahiste ise zaman zaman Namık Kemal’e de atıf yaparak Rezaizade Ekrem’in görüşlerine yer verir. Şemseddin Sami, Tefvik Fikret, H. Nazım, Hüseyin Cahid, Mehmet Rauf ve Fecr-i Atı yazar ve şairlerinin edebiyatın ahlâkla ilgisi olmayan bir güzel sanat olduğuna ilişkin görüşleri üzerinde durur. “Edebiyat Aleyhtarı Bir Yazar Üzerinde Kısa Bir Duruş” alt başlığında Baha Tefvik’in Ahmet Haşim’le giriştiği bir münakaşadan sonra yayımladığı kitabında, edebiyata dair serdettiği menfi fikirleri bahis konusu edilir. “Edebiyatı Millî Zevkin Tecellisi Sayan Bir Görüş” başlığı altında *Genç Kalemler*’in edebiyatla ilgili düşüncelerine yer verilir. Yazar, bu konuda Yahya Kemal’in görüşüne ayrı bir ehemmiyet verir. “Yahya Kemal’in Görüşü” adlı bir fasıl açarak şairin 1921 yılında *Dergâh* dergisinde yayımladığı “Sade Bir Görüş” adlı yazısındaki edebiyata dair düşünceleri üzerinde durur. “İki Yeni Mana” başlıklı bahiste ise Darülfünun’un üniversiteye dönüştürülmesinden sonra görülmeye başlayan “literatür” ve “péjoratif” terimlerine temas eder fakat teferruata girmez.

Girişten sonra “Birinci Kitap-Birinci Bölüm”de ‘belâgat’ üzerinde duran yazar, “İkinci Bölüm”de “fesahat” ve daha ziyade fesahati bozan halleri bahis ko-

12 M. Kaya Bilgegil, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, 2. baskı, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1989, 360 s.

13 Bu konuyla ilgili daha geniş bilgi için bkz. M. Kaya Bilgegil, “Edebiyat”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul: Dergâh Yay., 1977, c. II, s. 428-437.

nusu eder. “Üçüncü Bölüm”, “meânî”ye ayrılmıştır. Burada yükleme, bildirme, dilek, yüklem, özne ve sözde özne, daraltma, bağlama ve dağıtma, sözün birleştirilme ve bağlanma tarzları gibi hususlar dile getirilir.

“İkinci Kitap-Birinci Bölüm” “beyan” bahsine hasredilmiş ve bu bahis “sözün manaya delâleti, hakikat, mecaz ve kinaye alt başlıklarına ayrılarak incelenmiştir. “Analoji İlgisiyle Kurulan Mecazlar” başlığını taşıyan “İkinci Bölüm”de “teşbih”, “istiare”, “mürsel mecaz”, “kinaye” ve “ta’riz” sanatları üzerinde durulmuştur.

“Bedî” bahsiyle ilgili umumî bilgilerin verildiği kısa bir girişle başlayan “Üçüncü Kitap”ta ise mana ve lâfızla ilgili sanatlarla bedî’in mülhakları bahis konusu edilir.

M. Kaya Bilgegil’in bu eserinin dışında teori üzerine yazılmış ikinci mühim eser olarak Berna Moran’ın *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri* adlı kitabıyla karşılaşırız. Bugüne kadar birçok defa basılan kitabın elimizde bulunan genişletilmiş sekizinci baskısını burada kısaca bahis konusu etmeye çalışacağız.¹⁴

Uzun yıllar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde “Eleştiri” dersleri veren yazar, diğer birçok kitabı gibi bu eserini de ders notlarını bir araya getirmek suretiyle oluşturmuştur. Toplam altı bölüm ve bir “Sonuç”tan oluşan eserin birinci bölümünde “yansıtma” kuramlarından bahseden yazar, sanatın, görüngü dünyasını, geneli ya da özü yahut ideal olanı nasıl yansıttığını dile getirir. Yine bu bölümde Marx, Engels ve Plehanov’un sanat görüşlerinden hareketle sanatı hem toplumcu gerçekçilik açısından değerlendirir hem de sanatın üretim aşamasını bahis konusu eder. Ayrıca dış dünyaya dönük tarihsel, sosyolojik ve Marksist eleştiri üzerinde durur. İkinci bölümde romantiklere göre sanat, yaratma olarak anlatımcılık, aktarım olarak anlatımcılık, Leon Tolstoy’da aktarım, sanatçının psikolojisi ve kişiliğinden hareketle bir yargıya varmayı ilke edinen psikanalitik yöntem çerçevesinde sanatçıya dönük eleştiri konuları ele alınır. Üçüncü bölüm tamamen çeşitli eleştiri yöntemlerine hasredilmiştir. Burada biçim-içerik sorunuyla içeriğin değerini önceleyen yeni eleştiri, Rus biçimciliği ve çeşitli unsurlarıyla yapısalcılık üzerinde durulur ve son olarak esere dönük yeni, yapısalcı ve arketipçi eleştiri yöntemlerinden bahsedilir. Dördüncü bölümde okur merkezli duygusal etki kuramı, anlama estetiği ve feminist eleştiri kuramıyla okura dönük eleştiri yöntemlerinden izlenimci eleştiri ve okur merkezli eleştiri kuramları söz konusu edilir. Beşinci bölümde ise edebiyat-hakikat ilişkisi, edebiyatın tanımı ve değer ölçütleri sorunu ve estetik yargılar ele alınır. “Sonuç” bölümünde genel bir hulasa yapan yazar, istifadeyi kolaylaştırmak için kitabına bir “Kaynakça” ve bir de “Dizin” eklemiştir.

14 Berna Moran, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, 8. baskı, İstanbul: Cem Yayınevi, 1991, 320 s.

Teori alanında son dönemlerde kaleme alınan bir başka önemli eser de Gürsel Aytaç'ın *Genel Edebiyat Bilimi*¹⁵ adlı kitabıdır. Hem Alman Dili ve Edebiyatı, hem de Lâtin Dili ve Edebiyatı uzmanı olan Gürsel Aytaç bu eserini Türk dili ve edebiyatı mensuplarıyla birlikte Batı ve Doğu filoloji bölümlerinde okuyan ve görev yapanlara “genel edebiyat bilgileri” vermek için yazmıştır. Yazar eserini oluştururken, daha çok, uzmanlık alanına giren Almanca kaynaklardan yararlanmıştı. Bu bakımdan örneklemelerde ağırlıklı olarak Alman edebiyatından yararlanır ve çok az yerde Türk edebiyatına baş vurur. Kitabın, bu alandaki diğer kaynaklardan ayrılan en önemli özelliği, sonuna eklenen kırk bir sayfalık “Genel Edebiyat Bilimi Terimleri Sözlüğü”dür. Yazar bu eserinde sırasıyla genel edebiyat bilimi, edebiyat biliminin temel problemleri, edebiyat estetiği, üslûp bilgisi, metin çözümlemesinde temel problemler ve edebiyat kuramları, edebiyat tarihçiliği, eleştiri ve değerlendirme, edebiyat akımları gibi genel konuları alt başlıklar halinde ele almış ve incelemiştir.

Teori alanında yayımlanmış en derli toplu ve sistematik eser, Mehmet Önal'ın kaleme aldığı *En Uzun Asrın Hikâyesi 1 (Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)*¹⁶ adlı kitaptır. Kitabın “sözbaşı”nda ifade edildiğine göre bu da tıpkı diğerleri gibi müellifin ders notlarının bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Adından da anlaşıldığı üzere yazarın hazırlamayı düşündüğü “Yeni Türk Edebiyatında Teori” serisinin ilk kitabı mahiyetindedir.

Beş ana bölümden oluşan bu eserin “Edebiyat Kavramı” başlığını taşıyan birinci bölümünde geçmişten günümüze kadar edebiyatı konu edinen yaklaşımlar ve değişik bakış açıları irdelenir. Ayrıca edebiyatın hem bilim, hem de sanat yönü üzerinde durularak bir güzel sanat şubesi olan edebiyatın diğer sanat dallarıyla olan ilgisi ana hatlarıyla ortaya konulur. “Edebiyat Sanatı” başlıklı ikinci bölümde, sanat eseri ve sanat dalları, sanatta ilke, edebiyat sanatı, edebî eserin tanımı, edebî eserin genel özellikleri, edebî eserle ilgili bazı yorumlar bahis konusu edilir. Üçüncü bölüm “Edebiyat Bilimi” başlığını taşır ve bu bölümde edebiyatın bilim yönü, muhtelif bakış açılarıyla ele alınıp incelenir. Bilimin ne olduğu, bilimlerin tasnifi, bilim dalları içinde edebiyat biliminin yeri ve edebiyat biliminin dalları (edebiyat teorisi, edebiyat tarihi, edebî tenkit, edebiyat sosyolojisi, mukayeseli edebiyat, edebiyat eğitimi) gibi konular üzerinde durulur. “Yeni Türk Edebiyatında Metot” başlıklı dördüncü bölümde ise bilimsel araştırma ve tahlil metodları söz konusu edilir. Bu cümleden olarak bilimsel araştırma, edebî tenkit ve tahlil kavramları açısından metot, araştırmalarda metot, araştırmanın safhaları, edebî eserin tahlilinde metot ve edebiyat kuramları ele alınır. Edebiyatın günümüzdeki rolünün değişik yönleriyle değer-

15 Gürsel Aytaç, *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Papirüs Yay., 1999, 272 s.

16 Mehmet Önal, *En Uzun Asrın Hikâyesi 1 (Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım)*, 1. baskı, Ankara: Akçağ Yay., 1999, 306 s.

lendirildiği “Edebiyatın Yeni Ufukları” adlı son bölümde ise edebiyat, iletişim, medya, edebiyat ve iletişimin müşterekleri, gazete, radyo, fotoğraf, sinema, televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçlarının edebiyatla bağlantısı ve nihayet metin ve metin yazarlığı üzerinde durulur.

Muhsin Macit’in *Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı*¹⁷ adlı eseri ise lisans düzeyindeki öğrenciler için hazırlanmış bir el kitabıdır. Yazar kitabın “Önsöz”ünde M. Kaya Bilgegil’in eseri dışında bu sahada yazılan diğer teori telifatının “orijinal olmak gibi” bir iddia taşımadıklarını belirtir. Ancak muhteva ve konuların ele alınış biçimini incelediğimizde bu kitabın da diğerlerinden farklı olmadığını ve klâsik bir “edebiyat bilgileri” kitabı olmaktan öteye geçemediğini görürüz.

Sekiz ana bölümden oluşan bu eserin “Edebiyat Nedir?” başlığını taşıyan birinci bölümünde edebiyatın evvela tanımı yapılır ve ona “edeb, sanat, metin, bilim, tarih ve sosyoloji” bağlamında belirli bir çerçeve çizilmeye çalışılır. “Edebiyat Kuramları” başlıklı ikinci bölümde ise yansıtmacılık, alımlamacılık, yapısalcılık ve duygusal etkililik olmak üzere sadece dört kuram bahis konusu edilmiştir. Üçüncü bölüm edebî akımlara ayrılmış ve bu akımlardan hümanizm, klâsizm, neo-klâsizm, romantizm, realizm, naturalizm, parnasizm, sembolizm, empresyonizm, ekspresyonizm, kübizm, fütürizm, dadaizm, letrizm, sürrealizm, egzistansiyalizm ve postmodernizm üzerinde durulmuştur. “Edebi Topluluklar” adlı dördüncü bölümde Tanzimattan günümüze kadar cereyan eden edebî topluluklar Tanzimatçılar, Servet-i Fünûn, Fecr-i Ati, Millî Edebiyat, Beş Hececiler, Dergâhçılar, Yedi Meşaleciler, Garipçiler, İkinci Yeni, Sosyalist Gerçekçiler, Hisarcılar, Maviciler, Yeni İslâmcılar alt başlıklarına ayrılarak ana hatlarıyla kısa kısa tanıtılmıştır. Beşinci bölüm “Edebî Sanatlar” a ayrılmış ve bu konuya dair bilinen hususlar kısa kısa özetlenmiştir. Kitabın hacim itibarıyla en geniş bölüm “Edebî Türler” başlığını taşıyan altıncı bölümdür. Edebî türler, Eski Türk Edebiyatında Türler, Tekke-Tasavvuf Edebiyatında Türler, Halk Edebiyatında Türler, Yeni Türk Edebiyatında Türler olmak üzere dört alt başlık altında kısa kısa incelenmiştir. Yedinci ve sekizinci bölümler ise sırasıyla Türk şiirinin “vezin ve kafiye” ile “nazım şekilleri” meselelerine hasredilmiştir. Eser, adından da anlaşılacağı üzere orijinal bir tarafı olmamakla beraber teori alanına giren konuları muhtasar bir şekilde özetlemesi bakımından lisans düzeyindeki öğrencilere bir el kitabı olacak mahiyettedir.

Görebildiğimiz kadarıyla edebiyat teorisi alanında yayımlanan en son kitap Mustafa Ayyıldız’la Hamdi Bingören’in ortaklaşa telif ettikleri *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*¹⁸ adlı kitaptır. Kitabın “Önsöz”ünde “sanat ve edebiyatla ilgili teori”

17 Muhsin Macit ve Uğur Soldan, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı*, 1. baskı, Ankara: Grafiker Yay., 2004, 221 s.

18 Mustafa Ayyıldız ve Hamdi Bingören, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, 1. baskı, Ankara: Akçağ Yay., 2005, 662 s.

kısımının Mustafa Ayyıldız, “bilgi ve örnekleme” kısmının da Hamdi Bingören tarafından kaleme alındığı kaydedilmektedir. Her iki yazar, yine önsözde “bilgiler konusunda olmasa bile, örnekler konusunda titizlik göstererek, farklı ve özgün örnekler verme”de iddialı olduklarını belirtmektedirler. Hakikaten de böyledir. Zira eserdeki bilgiler bu konuda daha evvel yazılanlardan ayrı ve özgün bilgiler değildir. Hatta yer yer Berna Moran’ın *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri* adlı kitabının özetleriyle karşılaşırız. Bununla beraber örneklemelemlerde kendilerine göre seçici bir tavır sergilediklerini de ifade etmek gerekir. Ayrıca eserin tanzim tarzında da herhangi bir farklılık yahut yeniliğin göze çarpmadığını da belirtelim.

Giriş’te, edebiyat kavramının anlamı, geçmişi ve günümüzdeki değerlendirilişi hakkında kısaca bilgiler verilir. Birinci bölümde edebiyat kuramları, teori, modern edebiyat teorilerine giriş, İslâm’da sanat anlayışı, edebiyat kavramı, şiir ve Türk şiir serüveni, roman ve hikâye, roman ve hikâye inceleme metodu, roman ve hikâyede ana unsurlar ve tiyatro gibi konular hakkında muhtasar bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde Türk şiirinin vezin ve kafiye meselesi ele alınmış; üçüncü bölüm İslâmî dönem Türk edebiyatına hasredilerek nazım şekilleri bahis konusu edilmiştir. Dördüncü, beşinci ve altıncı bölümlerde sırasıyla edebî sanatlar, halk edebiyatının manzum ve mensur eserleri ve dinî-tasavvufî edebiyat anlatılmaktadır. “Yenileşme Devri Türk Edebiyatı” başlığını taşıyan yedinci bölümde ise sadece manzum türler üzerinde durulmuş ve bu türler nazım şekilleri, Batı edebiyatından alınan nazım şekilleri, düzenli nazım şekilleri, Türk şiirinden alınan nazım şekilleri, serbest müstezad, serbest nazım ve mensur şiir olmak üzere kategorize edilerek örneklerle anlatılmıştır. Eserin son bölümü olan sekizinci bölümde ise edebî akımlar bahis konusu edilmiştir.

Burada teori konusunda Türkçeye tercüme edilmiş birkaç eserden de bir iki cümleyle bahsetmek yararlı olur kanaatindeyim. René Wellek-Austin Warren’in birlikte telif edip 1949 yılında Amerika’da “Theory of Literature” adıyla yayımladıkları Türkçeye ise *Edebiyat Biliminin Temelleri*¹⁹ adıyla çevrilen eser, bu alanda yapılmış ilk çeviridir. Bununla birlikte teori sahasında önemini hâlâ koruyan mühim bir eser olduğunu ifade etmek gerekir. Türkçeye kazandırılmış önemli teori kitaplarından biri de Pospelov’un *Edebiyat Bilimi*²⁰ adlı eseridir. Bu kitap, çevirmenin önsözde ifade ettiği gibi izlediği metodoloji ve getirdiği kavramlar sistemiyle edebiyat biliminin dışındaki sanat dallarında bile bilimsel yaklaşım sorunlarına aydınlatıcı katkılar sağlamıştır. En son yayımlanan çeviri kuram kitaplarından biri de Terry Eagleton’un *Edebiyat Kuramı (Giriş)*²¹

19 René Wellek ve Austin Warren, *Edebiyat Biliminin Temelleri*, 1. baskı, çev. Ahmet Edip Uysal, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., 1983, 480 s.

20 Gennadiy N. Pospelov, *Edebiyat Bilimi*, çev. Yılmaz Onay, İstanbul: Evrensel Basın Yay., 1995, 592 s.

21 Terry Eagleton, *Edebiyat Kuramı (Giriş)*, çev. Tuncay Birkan, 2. baskı, İstanbul : Ayrıntı Yay., 2004, 304 s.

adlı eseridir. Burada kurmaca, hayal gücü, edebî dil, edebî aygıt gibi edebiyatın temel kavramlarını ağırlıklı olarak Marksist ve tarihsel bakış açılarıyla ele alıp değerlendiren yazar, edebiyat kuramı bahsini bütün okuyucu kitlelerinin anlayabileceği bir hale getirmek iddiasını da taşımaktadır.

Malumdur ki edebiyat teorisi alanında mütalaa edilecek yazı ve eserleri diğer türlerden tamamen tefrik etmek neredeyse imkânsızdır. Dolayısıyla bizim burada kısa da olsa değerlendirmeye çalıştığımız birkaç eser dışında şüphe yok ki bu sahaya ait daha birçok eser vardır. Ancak böyle bir makalede bütün bunları bahis konusu edebilmemiz teknik olarak mümkün değildir. Bu yüzden değerlendirmeye çalıştığımız kitapların ve bibliyografyada verdiğimiz künyelerin hasbelkader tarafımızdan seçildiğini ve dolayısıyla hem hatasını hem de sevabını peşinen kabul ettiğimizi ifade etmek isteriz.

Edebiyat Teorisiyle İlgili Seçme Bibliyografya

a. Kitaplar

- Ahmed Şuvayb, *Hayat ve Kitaplar*, Erdoğan Erbay (der.), İstanbul: Salkımsöğüt Yay., 2005.
- Ahmet Midhat, *Ahbâr-ı Asâra Tamim-i Enzâr*, haz. Nükhet Esen, İstanbul: İletişim Yay., 2003.
- Akatlı, Füsün, *Edebiyat Defteri*, İstanbul: Afa Yay., 1987.
- Aktaş, Şerif, *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, Ankara: Birlik Yay., 1986.
- Alain, *Edebiyat Üstüne Söyleşiler*, çev. Asım Bezirci, İstanbul: Say Yay., 1985.
- Ayda, Adile, *Bir Demet Edebiyat*, İstanbul: İş Bankası Yay., 1998.
- Aytaç, Gürsel, *Alanlararasılık Açısından Edebiyat ve Kültür Araştırmaları*, Ankara: Hece Yay., 2005.
- Aytaç, Gürsel, *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*, Ankara: Gönödoğan Yay., 1997.
- Barthes, Roland, *Yazının Sıfır Derecesi*, çev. Tahsin Yücel, İstanbul: Metis Yay., 2003.
- Batur, Enis, *Babil Yazıları*, İstanbul: Afa Yay., 1986.
- Batur, Enis, *E/Babil Yazıları*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1995.
- Batur, Enis, *Yazının Ucu*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1993.
- Belge, Murat, *Edebiyat Üstüne Yazılar*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1994.
- Best, S. ve D. Kellner, *Postmodern Teori*, çev. Mehmet Küçük, İstanbul: Ayrıntı Yay., 1998.
- Beyatlı, Yahya Kemal, *Edebiyata Dâir*, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yay., 1984.
- Blanchot, Maurice, *Yazınsal Uzam*, çev. Sündüz Öztürk Kasar, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1993.
- Bourdieu, Pierre, *Sanatın Kuralları*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2006.
- Bozkurt, Nejat, *Sanat ve Edebiyat Kuramları*, İstanbul: Asa Kitapevi, 2000.
- Cassou, Jean, "Sembolizm Sanat Ansiklopedisi", çev. Özdemir İnce ve İlhan Usmanbaş, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1994.
- Cebeci, Oğuz, *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*, İstanbul: İthaki Yayınevi, 2004.
- Chartier, E., *Edebiyat Üzerine Söyleşiler*, çev. Asım Bezirci, İstanbul: Yazko Yay., 1982.

- Claudon, Francis, "Romantizm Sanat Ansiklopedisi", çev. Özdemir İnce ve İlhan Usmanbaş, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1988.
- Çoban, Ahmet, *Edebiyatta Üslûp Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duymak)*, Ankara: Akçağ Yay., 2004.
- Dino, Güzin, *Tanzimattan Sonra Edebiyatta Gerçekçiliğe Doğru*, Ankara: DTCF Yay., 1954.
- Eagleton, Terry, *Kuramdan Sonra*, çev. Uygur Abacı, İstanbul: Literatür Yay., 2004.
- Eco, Umberto, *Açık Yapıt*, İstanbul: Can Yay., 2001.
- Eichenbaum, Boris, *Edebiyat Kuramı/Rus Biçimciliği*, çev. Sedat Umran, İstanbul: Birey Yay., 2002.
- Eliot, Thomas Stearns, *Edebiyat Üzerine Düşünceler*, çev. Sevim Kantarcıoğlu, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., 1990.
- Emil, Birol, *Türk Kültür ve Edebiyatından: Meseleler*, Ankara: Akçağ Yay., 1997.
- Emre, İsmet, *Edebiyat ve Psikoloji*, Ankara: Anı Yay., 2005.
- Emre, İsmet, *Postmodernizm ve Edebiyat*, Ankara: Anı Yay., 2004.
- Esen, Nühket, *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*, İstanbul: İletişim Yay., 2006.
- Fischer, Ernst, "Sanatın Gerekliliği", çev. Cevat Çapan, Ankara: Verso Yay., 1993.
- Foucault, Michel, *Söylemin Düzeni*, çev. Turhan Ilgaz, İstanbul: Hil Yay., 1987.
- Freud, Sigmund, *Sanat ve Sanatçılar Üzerine*, çev. Emre Kapkın ve Ayşe Tekşen Kapkın, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2001.
- Grisebach, Manon Maren, *Edebiyat Biliminin Yöntemleri*, çev. Arif Ünal, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., 1995.
- Gürson, Eser, *Edebiyattan Yana*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2001.
- Hauser, Arnold, *Sanatın Toplumsal Tarihi*, çev. Yıldız Gölönü, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1984.
- Hilav, Selahattin, *Edebiyat Yazıları*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2003.
- İlhan, Attilâ, *Hangi Edebiyat*, İstanbul: Bilgi Yay., 1993.
- Jung, Carl Gustav, *Dört Arketip*, çev. Zehra Aksu Yılmaz, İstanbul: Metis Yay., 2005.
- Kaplan, Ramazan, Canan İleri ve Ali Öztürk, *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay., 1998.
- Karaalioglu, Seyit Kemal, *Edebiyat Sanatı*, İstanbul: İnkılap ve Aka Yay., 1964.
- Karakoç, Sezai, *Edebiyat Yazuları I*, İstanbul: Diriliş Yay., 1982.
- Karakoç, Sezai, *Edebiyat Yazuları II*, İstanbul: Diriliş Yay., 1986.
- Karakoç, Sezai, *Edebiyat Yazuları III*, İstanbul: Diriliş Yay., 1996.
- Lanson, Gustave, *İlimlerde Usul (Edebiyat Tarihi)*, çev. Yusuf Şerif, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1937.
- Lings, Martin, *Simge ve Kökenörnek -Oluşum Anlamı Üzerine-*, çev. Süleyman Sahra, Ankara: Hece Yay., 2003.
- Livingston, Ray, *Geleneksel Edebiyat Teorisi*, çev. Nejat Özdemiroğlu, İstanbul: İnsan Yay., 1998.
- Lucky, Niall, *Postmodern Edebiyat Kuramları*, çev. Aslihan Aksoy, İstanbul: Ayrıntı Yay., 1996.
- Mutluay, Rauf, *100 Soruda Edebiyat Bilgileri*, İstanbul: Gerçek Yay., 1972.

- Oktay, Ahmet, *Yazılanla Okunan*, İstanbul: Yazko Yay., 1983.
- Onan, Necmettin Halil, *Nâmık Kemal'in Talîm-i Edebiyat Üzerine Bir Risâlesi*, Ankara: MEB Basımevi, 1950.
- Ortaç, Yusuf Ziya, *Edebiyat*, İstanbul: Kanat Kütüphanesi, 1935.
- Özyer, Nuran, *Edebiyat Üzerine*, Ankara: Gündoğan Yay., 1994.
- Ran, Nazım Hikmet, *Sanat ve Edebiyat Üzerine*, Aziz Çalışlar (haz.), İstanbul: Evrensel Yay., 1995.
- Read, Herbert, *Sanat ve Toplum*, çev. Selçuk Mülayim, Ankara: Umran Yay., 1981.
- Read, Herbert, *Sanatın Anlamı*, çev. Güney İnal ve Nuşin Asgari, Ankara: İş Bankası Yay., 1960.
- Redeker, Horst, *Edebiyat Estetiği*, çev. Aziz Çalışlar, Ankara: Kuzey Yay., 1986.
- Rıza Tevfik'in *Sanat ve Estetikle İlgili Yazıları I*, haz. Abdullah Uçman, İstanbul: Kitabevi Yay., 2000.
- Richard, Lionel, "Ekspresyonizm Sanat Ansiklopedisi", çev. Beral Marda, Sinem Gürsoy ve İlhan Usmanbaş, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.
- Safa, Peyami, *Sanat Edebiyat Tenkit*, İstanbul: Ötüken Yay., 1970.
- Sartre, Jean-Paul, *Edebiyat Nedir?*, çev. Bertan Onaran, İstanbul: Payel, 1995.
- Skinner, Quentin, *Çağdaş Temel Kuramlar*, çev. Ahmet Demirhan, Ankara: Vadi Yay., 1991.
- Stael, Mme de, *Edebiyata Dair*, çev. Safiye Hatay ve Vahdi Hatay, İstanbul: MEB Yay., 1989.
- Su, Hüseyin, *Teori ve Eleştiri*, Ankara: Hece Yay., 2004.
- Şeriati, Ali, *Sanat*, çev. Ejder Okumuş, Şamil Öcal ve Said Okumuş, İstanbul: Anka Yay., 2004.
- Şölçün, Targut, *Tarih Bilinci ve Edebiyat Bilimi*, Ankara: Dayanışma Yay., 1982.
- Tural, Sadık, *Edebiyat Bilimine Katkılar*, Ankara: Ecdâd Yay., 1993.
- Tural, Sadık, *Zamanın Elinden Tutmak (Edebiyat Nazariyatı-Edebî Tenkit Örnekleri)*, Ankara: Yeni Avrasya Yay., 2003.
- Uçan, Hilmi, *Edebiyat Bilimi ve Eleştiri*, Ankara: Hece Yay., 2003.
- Uygur, Nermi, *İnsan Açısından Edebiyat*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., 1977.
- Uygur, Nermi, *Kuram-Eylem Bağlamı*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1996.
- Uygur, Nermi, *Kültür Kuramı*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1996.
- Yavuz, Hilmi, *Edebiyat ve Sanat Üzerine Yazılar*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 2005.
- Yavuz, Hilmi, *Yazın Üzerine*, İstanbul: Bağlam Yay., 1987.
- Yener, Ali Galip, *Eleştirisinin Eşiğinde Edebiyat*, Ankara: Hece Yay., 2006.
- Yetkin, Suut Kemal, *Edebiyat Üzerine Denemeler*, İstanbul: İş Bankası Yay., 1978.
- Yücel, Tahsin, *Anlatı Yerlemleri*, İstanbul: Yapı Kredi Yay., 1993.
- Yücel, Tahsin, *Yapısalcılık*, İstanbul: Ada Yay., 1982.
- Zima, Peter V., *Modern Edebiyat Teorilerinin Felsefesi*, çev. Mustafa Özsanı, Ankara: Hece Yay., 2004.
- Ziss, Avner, *Gerçekçiliği Sanatsal Özümsemenin Bilimi: Estetik*, çev. Yakup Şahan, İstanbul: De Yay., 1984.

b. Tezler

- Aksaraylı, İsmail, “Şahabettin Süleyman ve Mehmed Fuad Köprülü'nün *Malumat-ı Edebiye'si* Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Batmaz, Mehmet Emin, “Hisar ve Türk Edebiyatı Dergilerinde Edebi Tenkit Teorisi Yazıları (1. cilt) İnceleme, Tahlil, Mukayese, (2. cilt) Metinler”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Can, Pervin, “Peyami Safa'nın Edebiyat-Sanat ve Eleştiri Yazıları Üzerinde Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Çoban, Hayal Bayaç, “Sanat Eserleri İnceleme Yöntemleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2002.
- Ergin, Veysel, “Hisar ve Türk Edebiyatı Dergilerinde Yayımlanan Sanat ve Edebiyat Teorilerinin Mukayesesi Üzerine, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Eşmekaya, Çağrı, “Postmodernizmin Tanımı ve Edebiyata Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- Maral, Sevi, “Cahit Öztelli'nin Makale ve Araştırmalarının Derlenmesi Dil, Edebiyat ve Kuram Açılarında Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Parlatır, İsmail, “Tali-i Edebiyat ve Benzerleri”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1972-1973.
- Uludağ, Mehmet Emin, “Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Makalelerinde Edebiyat ve Sanat”, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Üstünova, Mustafa, “Namık Kemal'in Özel Mektuplarında Edebî Konular”, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.
- Vural, Fatma Filiz, “Hikmet Dizdaroğlu'nun Makale ve Araştırmalarının Derlenmesi; Dil, Edebiyat ve Kuram Açılarında Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Zoralioğlu, Selma, “Edebiyat Kavramı İçin Yapılan Tariflerin Edebiyat Nazariyatı Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

c. Yazılar

- (İsimsiz), “Edebiyatımızın Fikirsizliği”, *Kültür Haftası*, 26 Şubat 1936, sy. 7, s. 121.
- Abacı, Tahir, “Edebiyata Komşu Alanlardan Bakma”, *Adam Sanat*, Mart 1987, sy. 16, s. 78-79.
- Abdülcebbar, “Ulusal Edebiyat”, *Yeni Adam*, 13 Birinci Kânun 1934, c. I, sy. 50, s. 6.
- Acarlar, Erdoğan, “Edebiyat ve Bilimde ‘İnsan Açısı’”, *Türk Dili*, Haziran 1968, sy. 201, s. 353-354.
- Acaroğlu, Türker, “Edebiyat Tehlikede mi?”, *Varlık*, 1939, c. IX, sy. 149, s. 143-144.
- Acaroğlu, Türker, “Harp ve Edebiyatımız”, *Varlık*, 1940, c. XI, sy. 171, s. 63-64.
- Açıkgöz, Halil, “Kahramanlık ve Edebiyat”, *Türk Edebiyatı*, 1987, c. XIV, sy. 168, s. 72.
- Adivar, Halide Edip, “Edebiyat Vasıfları”, *Sanat ve Edebiyat*, 22 Şubat 1947, sy. 8, s. 1.

- Adil, Fikret, "Vatan Edebiyatı Ne Demektir?", *Büyük Doğu*, 11 Şubat 1944, c. II, sy. 18.
- Akay, İhsan, "Edebiyat Faydasız mıdır?", *Varlık*, 1954, sy. 408, s. 2
- Akay, İhsan, "Edebiyat Nedir?", *Varlık*, Aralık 1957, sy. 468, s. 7.
- Akay, İhsan, "Edebiyat Öğretimi", *Varlık*, 1956, sy. 439, s. 6.
- Akay, İhsan, "Soluksuz Edebiyat", *Varlık*, 1956, sy. 438, s. 5.
- Akbal, Oktay, "75. Yılda İnsana Yönelik Bir Edebiyat", *Yaşasın Edebiyat*, 1998, sy. 12, s. 33-34.
- Akçay, Ahmet Sait, "İslâm Edebiyatı: Eleştirel Bir Yaklaşım Denemesi-I", *Bilgi ve Düşünce*, Kasım 2002, sy. 2.
- Akçay, Ahmet Sait, "İslâm Edebiyatı: Eleştirel Bir Yaklaşım Denemesi-II", *Bilgi ve Düşünce*, Aralık 2002, sy. 3.
- Akçay, Ahmet Sait, "İslâm Edebiyatı: Eleştirel Bir Yaklaşım Denemesi-III", *Bilgi ve Düşünce*, Ocak 2003, sy. 4, s. 105-107.
- Aker, Haluk, "Metin Eleştirisinde Yöntem", *Yordam*, sy. 17.
- Aksoy, Hüsnü, "Edebiyat Bilimi Üstüne" (G. N. Pospelov'un aynı adlı eseri üstüne), *Varlık*, 1985, s. 36-37.
- Aksoy, Nazan, "Edebiyat Kuramından Söylem Kuramına", *Birikim*, İstanbul, 1991, sy.27, s. 70-72.
- Aktaş, Şerif, "Edebiyat İlmî ve Edebi Terminoloji Üzerine", *Millî Kültür*, Haziran 1984, sy. 45, s. 20-23.
- Aktaş, Şerif, "Millî Edebiyat Kavramı ve Türk Edebiyatı I", *Doğuş Edebiyat*, Ağustos 1982, s. 12-15.
- Aktaş, Şerif, "Millî Edebiyat Kavramı ve Türk Edebiyatı II", *Doğuş Edebiyat*, Eylül 1982, s. 13-16.
- Aktay, Salih Zeki, "Millî Edebiyat Meselesi", *Büyük Doğu*, 31 Birinci Kanun 1944, c. II, sy. 16, s. 7.
- Aktay, Salih Zeki, "Millî Edebiyat", *Büyük Doğu*, 26 Mart 1948, c. IV, sy. 86, s. 11.
- Aktunç, Hulki, "Edebiyat ve Kötülük", *Varlık*, 1996, sy. 1075, s. 8-9.
- Akün, Ömer Faruk, "Bir Türk Edebiyatı Tarihi Yazmak Mümkün müdür?", *Dergâh*, 1990, c. I, sy. 1, s. 12-13.
- Akün, Ömer Faruk, "Tanzimat Edebiyatı Sözü Ne Dereceye Kadar Doğrudur?", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, 1977, c. VI, sy. 2, s. 15-37.
- Akün, Ömer Faruk, "Türk Edebiyat Tarihi ve Edebiyatımızın Bazı Meseleleri Üzerine Prof. Ömer Faruk Akün'le Mülakat", *Boğaziçi*, sy. 49, Temmuz 1986.
- Alberes, R.M., "Edebiyat Yapmamak" *Varlık*, 1954, sy. 410, s. 10.
- Alptekin, Mahmut, "Sinema, Televizyon Karşısında Edebiyat", *Varlık*, 1977, sy. 838, s. 8.
- Alptekin, Turan, "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri Dolayısıyla 'Berna Moran'ın Aynı Adlı Eseri Üzerine", *Hürriyet Gösteri*, İstanbul 1991, sy. 127, s. 40-41.
- Andaç, Feridun, "Edebiyatımızın Aydınlanma Bilinci", *Adam Sanat*, Şubat 2003, sy. 205, s. 50-57.
- Andaç, Feridun, "Yazınsal ve Kültürel Birikimin Değerlendirilmesini Önceleyen Ürünler", *Milliyet Sanat*, Aralık 1990, sy. 254, s. 12-15.
- Anday, Melih Cevdet, "Yine Millî Edebiyat Meselesi", *Yurt ve Dünya*, 1 İlk Teşrin 1942, c. III, sy. 9, s. 232-235.

- Arland, Marcel, "Edebiyat ve Siyaset", *Varlık*, 1956, sy. 438, s. 8.
- Aşkın, Muzaffer A., "Bir Millî Edebiyat Meselesi Var mıdır?" *Değirmen*, Şubat 1943, sy. V, s. 134-135.
- Ataç, Nurullah, "Bizim Edebiyatımız", *Varlık*, 1957, sy. 462, s. 8.
- Ataç, Nurullah, "Yerli Edebiyat", *Akın*, 31 Mayıs 1933, s. 4.
- Atakay, Kemal, "Edebiyat Rejimi", *Varlık*, 2004, sy. 78 s. 115-120.
- Ayda, Adile, "Edebiyatın Biyolojik Tarifi", *Türk Edebiyatı*, 1990, s. 23-24.
- Ayda, Adile, "Sanatçı mı Önemli, Eseri mi?", *Hisar*, 1976, sy. 154, s. 6-7.
- Balchot, Maurice, "Edebiyat ve Ölüm Hakkı", çev. Sosi Dolanoğlu, *Defter*, Sonbahar 1994.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, "Bizde Edebiyat Niçin Yoktur?", *Yeni Adam*, 2 Birinci Kânun 1937, sy. 205, s. 2.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, "Edebiyat Trajedisi", *Yeni Adam*, 7 Birinci Kanun 1939, sy. 258, s. 2.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, "İnkılâp Edebiyatı Ne Olabilir?", *Yeni Adım*, 5 Şubat 1934, sy. 6, s. 7.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, "Millî Bir Edebiyat Yaratabilir miyiz?" (Anketi Yapan: Nusret Safa Coşkun), *Yeni Adam*, 24 Eylül 1936, sy. 143, s. 4.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, "Şehvetsiz Edebiyat", *Yeni Adım*, 23 Birinci Kanun 1937, sy. 208, s. 2.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı, "Teşkilatsız Edebiyat", *Yeni Adam*, 9 Nisan 1936, sy. 119, s.2.
- Bardakçı, İlhan, "Edebiyat Hissediş ve İfade Ayniyeti", *Türk Edebiyatı*, 1992, sy. 221, s. 11-12.
- Bardakçı, İlhan, "Edebiyat Hüküm Saati Var mı?", *Türk Edebiyatı*, 1993, sy. 235, s. 17-19.
- Bardakçı, İlhan, "Estetik Ahlâkiyat: Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1994, sy. 248, s. 16-17.
- Bardakçı, İlhan, "İşkence Edebiyatı", *Türk Edebiyatı*, 1998, sy. 299, s. 6-8.
- Bardakçı, İlhan, "Zıp-Zıp Edebiyatı Üzerine", *Türk Edebiyatı*, 1999, sy. 305, s. 10-11.
- Barthes, Roland, "Yazın ve Üstdil", çev. Zeynel Kiran, *Yazko Çeviri*, Mart-Nisan 1983, s. 119-120.
- Barthes, Roland, "Nesnel Edebiyat", çev. Süheyla Bayrav, *Varlık*, 1965, sy. 651, s. 8-9.
- Batur, Enis, "Anlatı Çözümlemesine Kuramsal Bir Yaklaşım", *Dilbilim*, İstanbul, 1979, sy. 4, s. 132-146.
- Batur, Enis, "Eleştiri, Kuram, Öte Dil, Yapıntı", *Yazı*, 1978, sy. 1, s. 108.
- Baydar, Mustafa, "Edebiyat ve Felsefe Dersleri", *Varlık*, 1949, sy. 347, s. 5.
- Baypınar, Yüksel, "'Yığın Edebiyatı' Kavramı Üzerine", *Millî Kültür*, Aralık 1984, sy. 47, s. 64-67.
- Bekata, Hıfzı Oğuz, "Edebiyatımız", *Çığır*, Ağustos 1936, sy. 41, s. 9-10.
- Bekman, Münir Müeyyed, "İnkılâp Edebiyatı Meselesi", *Çığır*, Mayıs-Haziran 1935, sy. 29-30, s. 9.
- Belge, Murat, "Metin İncelemesi Üstüne", *Papirüs*, 1966, sy. 1, s. 9-12.
- Benjamin, Walter, "Tekniğin Olanaklarıyla Çoğaltılabildiği Çağda Sanat Yapıtı", çev. Ahmet Cemal, *Oluşum*, Şubat 1981.

- Berk, N. İlhan, "Edebiyatın Mesuliyeti", *Yeni Adam*, 17 Temmuz 1942, sy. 342, s. 4-5.
- Bezirci, Asım, "Sekreterlik ve Edebiyat", *Varlık*, 1987, sy. 955, s. 25-26.
- Bilgegil, M. Kaya, "Edebiyat Bilgi ve Teorileri", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*, 1980, sy. 12, s. 1-64.
- Bilgegil, M. Kaya, "Edebiyat Kelimesi ve Türkçe'de Aldığı Anamlara Genel Bir Bakış", *Gazi Eğitim Enstitüsü Araştırma ve İncelemeleri*, Mart 1962, sy. 2, s. 72-87.
- Bilgegil, M. Kaya, "Edebiyat", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul: Dergâh Yay., 1977, c. II, s. 428-437.
- Bilgin, Vedat, "Toplumların Edebiyatları ve Bunalım Dönemlerinde Edebiyatın Fonksiyonları", *Divan*, 1978, s. 13-15.
- Binyazar, Adnan, "Edebiyat Evleri", *Varlık*, 1970, sy. 751, s. 8.
- Binyazar, Adnan, "Edebiyatın İşlevi", *Varlık*, 1970, sy. 750, s. 8.
- Binyazar, Adnan, "Edebiyatsızlık", *Varlık*, 1971, sy. 796, s. 6.
- Binyazar, Adnan, "Sanat-Edebiyat ve Toplumsal Bilimler", *Varlık*, 1970, sy. 754, s. 4.
- Birkiye, Atilla; "Politikasız Edebiyat ya da Noktalanmış Gerçekçilik", *Varlık*, 1986, sy. 947, s. 9-10.
- Booth, Wayne C., "Gerçeğe Uygun On Tez", çev. Mehmet H. Doğan, *Kitaplık*, Ekim 2003, sy. 65, s. 70.
- Bos, Charles Du, "Edebiyat ve Güzellik", çev. Fehmi Baldaş, *Türk Dili*, 1963, c. XII, sy. 142, s. 606-608.
- Bozdağ, İsmet, "Millî Edebiyata Doğru", *Yücel*, Mayıs 1945, c. XVIII, sy. 103, s. 95-96.
- Bozdoğan, Ahmet, "XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihinin Edebiyat Tarihi Metodu Açısından Değerlendirilmesi", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 1998, sy. 6, s. 173-190.
- Bozok, Hüsamettin, "Edebiyata Dair", *Yeni Adam*, sy. 272, 14 Mart 1940, s. 8.
- Bozok, Hüsamettin, "Eskiye Bağlı Edebiyat", *Yeni Adam*, sy. 254, 9 Teşrinisâni 1939, s. 8.
- Böll, Heinrich, "Yıkıntı Edebiyatında Yara", *Varlık*, 1965, sy. 655, s. 29.
- Brecht, Bertolt, "Gerçeği Yazmanın Beş Zorluğu", çev. Erdoğan Başar, *Dost*, Ekim 1965, s. 9-14.
- Brecht, Bertolt, "Gerçekçilik Kuramının Biçimsel Özelliği Üzerine", çev. Mehmet Tim, *Yeni Dergi*, Mayıs 1975, s. 19-26.
- Bulut, Ali, "Sevinç Çokum'un Edebiyat Üzerine Görüşleri", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, 1989, c. XVIII, sy. 3, s. 29-35.
- Bulut, Can, "Edebiyat Teorilerinin Edebiyat Bilimi İçindeki Yeri", *Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2004, sy. 4, s. 1-9.
- Burdurlu, İbrahim Zeki, "Edebiyatta Gerçek", *Hisar*, 1953, sy. 42, s. 4 ve 15.
- Burian, Orhan, "Edebiyatımızın Asıl Noksanı", *Yücel*, Şubat 1936, c. VI, sy. 36, s. 257.
- Cemal, Ahmet, "Eleştirel Yaklaşım ve Bilgi Temeli", *Hürriyet Gösteri*, Mayıs 1988, sy. 90, s. 32-33.
- Ceyhun, Demirtaş, "İnsan, Kır, Kent ve <Edebiyat Bilim> Üzerine", *Milliyet Sanat*, Haziran 1975, sy. 136, s. 17.
- Ceyhun, Demirtaş, "Osmanlılarda Aydın Kavramı ve Edebiyat", *Varlık*, 1996, sy. 1068, s. 2-10.
- Clec'h, Guyle, "Edebiyatta Eser Seçicinin Görevi", çev. İnci Gürel, *Varlık*, 1971, sy. 766, s. 14.

- Coillois, Roger, "Edebiyat Enflasyonu", *Varlık* 1955, sy. 414, s. 12.
- Cömert, Bedrettin, "Edebiyat Eleştirisinde Yöntem", *Gelecek*, Temmuz 1971, sy. 3.
- Cöntürk, Hüseyin, "Biyografi, Psikoloji ve Edebiyat", *Yeni Ufuklar*, 1960, sy. 2, s. 75-77.
- Cunbur, Müjgân, "Atatürk ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1973, c. II, sy. 22, s. 15-18.
- Çağlar, Behçet Kemal, "Bizim San'at Telakkimiz", *İnkılapçı Gençlik*, Haziran 1941, sy. 56-2, s. 5-7.
- Çağlar, Behçet Kemal, "Edebî Bir Tavsiye", *Varlık*, Birinci Teşrin 1936, sy. 79, s. 99-102.
- Çalışkan, Ethem, "Sanat ve Edebiyat Yazıları", *Türk Edebiyatı*, 1991, c. XVIII, sy. 208, s. 58.
- Çalışlar, Aziz, "Edebiyat Estetiği Üstüne", *Varlık*, 1985, sy. 928, s. 13-16.
- Çapanoğlu, Münir Süleyman, "Soysuzlaşan Edebiyat", *Edebiyat Alemi*, 2 Haziran 1949, sy. 7, s. 51/57.²²
- Çataloluk, Suzan, "Siyaset ve Edebiyat Tembelliğimiz", *Türk Edebiyatı*, 1989, c. XVI, sy. 183, s. 36-37.
- Çınarlı, Mehmet, "Toplumcu Edebiyatın Topluma Faydası", *Hisar*, 1966, sy. 25, s. 5-6.
- Çınarlı, Mehmet, "Yapıcı Edebiyat", *Hisar*, 1970, sy. 74, s. 3-4.
- Demiroğlu, Cemal, "Oryantalizm ve Edebiyat", *Adam Sanat*, 1997, sy. 138, s. 46-55.
- Dereli, Hamit, "Edebiyatı, Hayata Tatbik", *Varlık*, 1943, c. XIII, sy. 234, s. 271-273.
- Dinamo, Hasan İzzettin, "Kara Edebiyat Sorunu", *Varlık*, 1989, sy. 987, s. 7-8.
- Diriöz, Meserret, "Edebiyat Bilgi ve Teorileri-I-Belâgat", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 2002, sy. 11, s. 253-261.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "Berna Moran: Edebiyat Kuramları ve Eleştiri", *Türk Dili*, 1973, sy. 265, s. 48-51.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "Edebiyat Üzerine (S. Kemal Yetkin)", *Türk Dili*, 1953, c. II, sy. 19, s. 449-452.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "Edebiyatta Tesir Meselesi", *Varlık*, 1953, sy. 400, s. 7.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Dil ve Edebiyat Anlayışı", *Türk Dili*, 1954, c. III, sy. 30, s. 312-316.
- Dizdaroğlu, Hikmet, "Küfür Edebiyatı", *Varlık*, 1956, sy. 443, s. 7.
- Doğan, Mehmet H., "Kötü Okuyucu ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, Ocak 1972, s. 93-97.
- Dölek, Sulhi, "Hem Edebiyatı Ciddiye Alıyorum, Hem de Mizahı", *Varlık*, 1992, sy. 1012, s. 30-32.
- Duhamel, Georges, "Edebiyatın Müdafaası'ndan Düşünmek ve Seçmek", çev. Orhan Okay, *Fikir ve Sanatta Hareket*, Nisan 1967, s. 9-10.
- Duhamel, Georges, "Edebiyatın Müdafaası'ndan Söz Sanatı ve Sinema", çev. Orhan Okay, *Fikir ve Sanatta Hareket*, Eylül 1967, s. 9-10.
- Duhamel, Georges, "Edebiyatın Müdafaası'ndan Sözle Müziğin Karşılığı", çev. Orhan Okay, *Fikir ve Sanatta Hareket*, Mayıs 1967, s. 12-13.
- Duras, Marquerite, "Yazmasını Bilmeyenler Edebiyat Yapar", çev. Cemal Aydın, *Dergâh*, 1990, c. I, sy. 5, s. 18-19.
- Duru, Kâzım Nami, "Edebiyatımız ve Hümanizma", *Varlık*, 1940, c. IX, sy.156, s. 309-310.

²² Bu yazı 51. sayfada başlayıp devamı 57. sayfada bulunduğundan bu durumu (51/57) şeklinde göstermeyi uygun bulduk.

- Duru, Kâzım Nami, "Edebiyatın İçtimai Vahşi", *Servetifünun*, 27 Şubat 1930, c. LXVII, sy. 1750-65, s. 202-203.
- Duru, Kâzım Nami, "İnkılâp Edebiyatı", *Varlık*, 15 Temmuz 1933, c. I, sy. 1, s. 3.
- Duru, Kâzım Nami, "Türk Edebiyatına Bir Bakış", *Ülkü*, Nisan 1934, c. III, sy. 14, s. 116-123.
- Duygulu, Behiç, "Okuyucusuz Edebiyat", *Varlık*, 1966, sy. 669, s. 13.
- Ediboğlu, Baki Süha, "Bugünkü Edebiyat Ne Hâlde", *Yeni Mecmua*, 6 Birinci Kanun 1940, c. V, sy. 84, s. 8/17.²³
- Egeli, Münir Hayri, "Kökü Mazide, Gözü Atide, ve Ayakları Bu Toprağın Üstünde Bir Edebiyat İstiyoruz!", *Millet*, 19 Ağustos 1948, c. VI, sy. 132, s. 15.
- Eliot, Thomas Stearns, "Klâsik Nedir?", çev. Sevim Kantarcıoğlu, *Yeni Düşün*, Mart 1988, s. 58-65.
- Emil, Birol, "Edebiyat Tarihi, Metin Tahlili ve Tarık Buğra Üzerine", *Türk Edebiyatı*, 1995, sy. 259, s. 6-9.
- Emil, Birol, "Mizancı Murad Bey'in Edebiyat ve Tenkide Dair Görüşleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyatı Dergisi*, Ekim 1971, c. XIX, s. 119-143.
- Emil, Birol, "Yeni Türk Edebiyatının Meseleleri", *Türk Edebiyatı*, 1993, sy. 234, s. 12-15.
- Enginün, İnci, "Edebiyat Niye Lâzım?", *Dergâh*, 1992, c. III, sy. 32, s. 3-4.
- Enginün, İnci, "Mehmet Kaplan ve Edebiyat Araştırmaları Metodu", *Araştırmalar ve Belgeler*, İstanbul: Dergâh Yay., 2000, s. 337-344.
- Ercilasun, Bilge, "Yeni Türk Edebiyatı Sahasında Neler Yapılmalı?", *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler 2*, Ankara: Akçağ Yay., 1997, s. 736-751.
- Erdost, Muzaffer, "Edebiyat ve Politika", *Dost*, 1965, sy. 11, s. 5-7.
- Ergüzel, Mehdi, "Çağdaş İnsan ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1987, c. XIV, sy. 159, s. 68-70.
- Erol, Murat, "Sanaldan 'Banal'a Edebiyat", *Hece Dergisi*, 2004, sy. 96, s. 74-79.
- Ertem, Sadri Ethem, "Bedbin Edebiyat", *Yedigün*, 24 Haziran 1936, c. VII, sy. 172, s. 9.
- Ertem, Sadri Ethem, "Edebî Hareketlerin Genişlemesi İçin", *Varlık*, 15 Şubat 1935, c. II, sy. 39, s. 233.
- Ertem, Sadri Ethem, "Fertçi Edebiyat", *Yedigün*, 9 Birinci Kânun 1936, c. VIII, sy. 196, s. 4.
- Ertem, Sadri Ethem, "Fertçi ve Cemiyetçi Edebiyat", *Varlık*, 1 Şubat 1935, c. II, sy. 38, s. 214-215.
- Ertem, Sadri Ethem, "Harp Edebiyatı", *Yedigün*, 23 Birinci Kânun 1936, c. VIII, sy. 198, s. 16.
- Ertem, Sadri Ethem, "Tabiat Düşmanı Edebiyat", *Yedigün*, 3 Haziran 1936, c. VII, sy. 169, s. 19.
- Ertop, Konur, "Sorunsuz Edebiyatta Bir Sorun", *Varlık*, 1981, sy. 886, s. 22.
- Eyüboğlu, İsmet Zeki, "Ölü Edebiyat", *Varlık*, 1972, sy. 779, s. 6-7.
- Eyüboğlu, Sabahattin, "Merhamet Edebiyatı", *Yaprak*, 1 Haziran 1950, sy. 27, s. 1.
- Fischer, Ernst, "Edebiyatta Yenileşme", çev. Nur Derişve Celâl Üster, *Varlık*, 1971, sy. 769, s. 20-26.
- Fosty, Véra, "Rus Formalistleri ve Bir Edebiyat Nazariyesi", çev. Zeynep Kerman, *Fikir ve*

23 Bu yazı 8. sayfada başlayıp devamı 17. sayfada bulunduğundan bu durumu (8/17) şeklinde göstermeyi uygun bulduk.

- Sanatta Hareket*, Haziran-Temmuz 1980, s. 33-37.
- Fourastié, Jean, "Edebiyat ve Gerçek", çev. Tahsin Yücel, *Cep Dergisi*, Ağustos 1967, s. 3-9.
- Frye, Northrop, "Edebiyat Ütopya Türleri", çev. Akşit Göktürk, *Türk Dili*, 1971, c. XXIII, sy. 234, s. 510-531.
- Gece, Nazan, "Modernleşme Kuramı: Eleştirel Bir Giriş", *Bilgi ve Düşünce*, Ekim 2002, sy. 1.
- Gide, Andre, "Edebiyatda Tesir Meselesi", çev. İhsan Akay, *Varlık*, 1942, c. XIII, sy. 226, s. 227-232.
- Goodman, Nelson, "Ay Aydınlığı Olarak Eğretileme", çev. Mehmet H. Doğan, *Kitap-luk*, Ekim 2003, s. 71-74.
- Gökalp, Mehmet, "Edebiyat ve Aksiyon", *Türk Edebiyatı*, 1986, c. XIII, sy. 157, s. 27-28.
- Gökalp, Ziya, "Edebiyatımızın Millileştirilmesi ve İşlenilmesi", *Türk Edebiyatı*, 1974, c. III, sy. 36, s. 18.
- Gökçek, Fazıl, "Mehmet Akif'in Sanat ve Edebiyat Konusundaki Görüşleri", *Dergâh*, 1993, c. IV, sy. 43, s. 21-22.
- Göktürk, Akşit, "Yazımsal ile Yazın Dışı", *Türk Dili*, 1979, sy. 329, s. 81-85.
- Göktürk, Akşit, "Yorum ile Yazın", *Çağdaş Eleştiri*, İstanbul, 1983, c. II, sy. 8, s. 16-17.
- Görüş, Beşir, "Yazımsal Türler Sorunu", *Çağdaş Türk Dili*, Ankara 1996, c. IX, sy. 100, s. 14-17.
- Gramsci, Antonio, "Yazın ve Ulusal Yaşam", çev. Bedrettin Cömert, *Türk Dili*, Mart 1971, s. 534-540.
- Gültekin, Vahdet, "Bizde Edebiyat Meselesi", *Yarım Ay*, sy. 19, s. 23.
- Gültekin, Vahdet, "Edebiyatda Collectiflik", *Yeni Adam*, 20 Haziran 1935, sy. 77, s. 12.
- Gümüş, Selim, "Tek Biçimli Edebiyat", *Adam Sanat*, 1995, sy. 116, s. 38-40.
- Gümüş, Semih, "Bir Türk Edebiyatı Var mı?", *Adam Sanat*, Aralık 2003, sy. 215, s. 20-28.
- Gümüş, Semih, "Edebiyatımızın Topluma Dönük Yüzü", *Adam Sanat*, Temmuz 2002, sy. 198, s. 30-37.
- Günay, Umay, "Edebiyat Hakkında Düşünceler", *Türk Edebiyatı*, 1987, c. XIV, sy. 159, s. 51
- Güney, Erol, "Avarelik Edebiyatı ve Aşksız İnsanlar", *Yaprak*, 1 Nisan 1949, sy. 7, s. 2.
- Güngör, Erol, "Edebiyatın Ölümü", *Türk Edebiyatı*, 1980, c. VII, sy. 77, s. 6-10.
- Güngör, Erol, "Pornografi ve Edebiyat I", *Türk Edebiyatı*, 1978, c. V, sy. 60, s. 8-11.
- Güngör, Erol, "Pornografi ve Edebiyat II", *Türk Edebiyatı*, 1978, c. V, sy. 62, s. 8-13.
- Güntekin, Reşat Nuri, "Edebiyat ve Edebiyatçılarımız", *Ulus*, 15 İlk Teşrin 1935, s. 1-2.
- Gür, Alim, "Cemil Meriç'in Sanat, Edebiyat ve Dil Görüşleri", *Türk Edebiyatı*, 1987, c. XIV, sy. 166, s. 35-37.
- Gürlek, Dursun, "Edebiyatda Yenileşme Meselesi", *Türk Edebiyatı*, 1977, c. IV, sy. 49, s. 30-31.
- Gürpınar, Hüseyin Rahmi, "Şimdiki Sanat ve Sanatkâr", *Darülbedayi*, 15 Kânunuevvel 1932, sy. 36, s. 2-3.
- Gürsoy, Gencay, "Edebiyat ve Bilim", *Düşün* (Bizim Belde Toplum Sanat), Kasım 1984, sy. 8, s. 3-4.
- Gürün, Kadri, "İnkılâp Edebiyatı Var mı?", *Gündüz*, 15 Şubat 1937, c. II, sy. 11, s. 261.
- Hacıeminoğlu, Necmettin, "Edebiyatda İdeoloji", *Türk Edebiyatı*, 1982, c. IX, sy. 105, s. 27-28.

- Hacıeminoğlu, Necmettin, "Edebiyattan Tefekküre", *Türk Edebiyatı*, 1982, c. IX, sy. 101, s. 26-27.
- Hacıeminoğlu, Necmettin, "Edep ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1981, c. VIII, sy. 97, s. 7.
- Hacıeminoğlu, Necmettin, "Türk Edebiyatının Bütünlüğü", *Türk Edebiyatı*, 1984, c. XI, sy. 123, s. 35-36.
- Halil, Gökhan, "Kayıp Edebiyat", *Adam Sanat*, 1993, sy. 91, s. 67-71.
- Harmancı, Mehmet, "e-edebiyat: eee edebiyat", *Hece Dergisi*, 2004, sy. 96, s. 60-63.
- Hsün, Lu, "Devrim ve Edebiyat", *Varlık*, 1970, sy. 755, s. 22.
- Huyugüzel, Ö. Faruk, "Edebiyat Teorisi, Tarihi ve Tenkidi Üzerine", *Dergâh*, 1992, c. III, sy. 30, s. 12-14.
- Huyugüzel, Ö. Faruk, "Yazın Kuramı Üstüne", *Millî Kültür*, Ekim 1983, sy. 42, s. 45.
- İleri, Selim, "Berna Moran: Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi", *Yeni Dergi*, Ağustos 1973, sy. 9, s. 58-61.
- İleri, Selim, "Edebiyatın Bir Sahicilik Yanı Olmalı", *Adam Sanat*, Nisan 2004, sy. 219, s. 12-32.
- İleri, Selim, "Sanat ve Edebiyatın Kaybolan İtibarı", *Dergâh*, 1990, sy. 4, s. 12-14.
- İnam, Ahmet, "Edebiyatta Fenomenoloji", *Soyut*, Ekim 1968, s. 9-12 ve 21.
- İnan, A. Afet, "Bir Açıklama: İsmail Müştak'ın 'Edebiyat Nedir? Edebiyatın Amacı Ne Olmalıdır?' Başlıklı Yazısı Üzerine", *Türk Dili*, 1972, c. XXV, sy. 244, s. 267-270.
- İnce, Özdemir, "Güdümlü Edebiyat-Güdülen Edebiyat", *Adam Sanat*, Mart 2003, sy. 206, s. 64-74.
- İnce, Özdemir, "Sanat Yapıtını Değerlendirme Üzerine Düşünceler", *Hürriyet Gösteri*, Eylül 1989, s. 22-23.
- İnce, Özdemir, "Yazınsallık", *Adam Sanat*, 1993, sy. 88, s.17-47.
- Jakobson, Roman, "Metaforik ve Metonimik Kutuplar", çev. E. Efe Çakmak, *Kitaplık*, Ekim 2003, sy. 65, s. 76-78.
- Jdanov, A., "Edebiyat Üzerine", çev. Fatmagül Berktaş, *Gerçek Sinema*, Şubat 1977, s. 21-27.
- Jefferson, A. ve D. Robey, "Çağdaş Yazım Kuramına Giriş", çev. Ahmet Kocaman, *Çağdaş Türk Dili*, Ankara, 1992, c. V, sy. 53, s.10-13.
- Jung, Karl Gustave, "Psikoloji ve Edebiyat", çev. Selahattin Hilav, *Ataç*, Ocak 1964, s. 6-8.
- Kabadayı, Hayriye, "Mehmet Kaplan'ın Edebî Esere Bakışı ve Eleştirisi Tarzı", *Dergâh*, 1990, sy. 9, s. 15-17.
- Kabahasanoğlu, Vahap, "Dertleri İşleyen Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1977, sy. 39, s. 29-33.
- Kabahasanoğlu, Vahap, "Edebiyat da Güzel Sanattır", *Türk Edebiyatı*, 2001, sy. 332, s. 36.
- Kabaklı, Ahmet, "Din-Ahlâk-Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1985, c. XII, sy. 137, s. 4-5.
- Kabaklı, Ahmet, "Geleceğin Edebiyatı", *Türk Edebiyatı*, 1977, c. IV, sy. 41, s. 3-5.
- Kabaklı, Ahmet, "Kuvâ-yı Milliye Edebiyatı", *Türk Edebiyatı*, 1981, c. VIII, sy. 90, s. 3-4.
- Kabaklı, Ahmet, "Türk Edebiyatında Yabancılaşma", *Türk Edebiyatı*, 1980, c. VII, sy. 80, s. 9-19.
- Kagan, Moisej, "Estetik ve Sanat", *Bilim Dergisi*, çev. Aziz Çalışlar, Eylül 1982, s. 18-97.
- Kanık, Orhan Veli, "Edebiyat", *Varlık*, 1948, sy. 332, s. 5.

- Kansu, Ceyhan Atuf, "Devrimci Yazın", *Varlık*, Mayıs 1978, sy. 848, s. 4.
- Kansu, Şevket Aziz, "Millî Edebiyat", *Ülkü*, c. XIV, sy. 83, s.406.
- Kanters, Robert, "Dil ve Edebiyat", *Türk Düşüncesi*, Şubat 1954, s. 218-220.
- Kaplan, Mehmet, "Bizde Edebiyat Cereyanı", *İnkılâpçı Gençlik*, 4 Temmuz 1941, sy. 56-3, s. 5-7.
- Kaplan, Mehmet, "Dil ve Edebiyat Nasıl Öğretilmelidir?", *Türk Edebiyatı*, 1972, c. I, sy. 10, s. 6-9.
- Kaplan, Mehmet, "Dil ve Edebiyat", *Hisar*, Nisan 1975, sy. 136, s. 5-7.
- Kaplan, Mehmet, "Duyguların Terbiyesinde Sanat ve Edebiyatın Rolü", *Türk Edebiyatı*, 1973, c. II, sy. 24, s. 6-8.
- Kaplan, Mehmet, "Edebiyat Dili", *Hisar*, Şubat 1968, sy. 50, s. 6-7.
- Kaplan, Mehmet, "Edebiyat Tetkikine Dair", *Doğuş Edebiyatı*, 1982, s. 8.
- Kaplan, Mehmet, "Edebiyat ve Gerçek", *Çağrı*, Şubat 1963, sy. 61, s. 1-2 ve 26.
- Kaplan, Mehmet, "Edebiyat ve Millet", *İstanbul*, 15 Temmuz 1945, c. IV, sy. 40, s. 5.
- Kaplan, Mehmet, "Edebiyatımızda Duygu", *İstanbul*, 1 Şubat 1946, c. IV, sy. 53, s. 6.
- Kaplan, Mehmet, "Felsefe ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1977, c. IV, sy. 39, s. 3-4.
- Kaplan, Mehmet, "Reform Kadastro ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1972, c. I, sy. 4, s. 8-9.
- Kaplan, Mehmet, "Resim ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1978, c. V, sy. 61, s. 3-4.
- Kaplan, Mehmet, "Teknik Medeniyet ve Edebiyat", *Hisar*, Şubat 1966, sy. 26, s. 4-5.
- Kaplan, Mehmet, "Türk Edebiyatının Cumhuriyet Devrinde Geçirdiği Safhalar", *İnkılâpçı Gençlik*, 15 Birinci Teşrin 1941, sy. 56-19-20, s. 5-7.
- Karagöz, Samim, "Edebiyatta Hoşgörü", *Varlık*, 1978, sy. 852, s. 2.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Edebiyat Buhranına Dair", *Kadro*, c. I, sy. 8, Ağustos 1932, s. 27-29.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "Gene İnkılâp Edebiyatına Dair", *Kadro*, Şubat 1934, c. XXVI, s. 27-29.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, "İnkılâp Edebiyatı", *Kadro*, İkinci Kânun 1934, c. III, sy. 25, s. 21-23.
- Kardaş, Rıza, "Ahlak ile Sanat ve Edebiyat Arasındaki Münasebetler", *Türk Edebiyatı*, 1979, c. VI, sy. 63, s. 12-15.
- Kayıran, Yücel, "Dünya Sorunları Neden Edebiyatın Konusu Değil?", *Adam Sanat*, Kasım 2003, sy. 214, s. 16-22.
- Kıparsky, Paul, "Kuram ve Yorum Üzerine", çev. Yurdanur Salman, *Kuram*, Ocak 1993.
- Kocaman, Ahmet, "Dilbilim ve Edebiyat", *Edebiyat ve Eleştiri*, Temmuz-Ağustos 1993, s. 55.
- Kocatürk, Vasfi Mahir, "Türk Edebiyatı Nasıl Tasnif Edilmelidir?", *Varlık*, 1 Ağustos 1933, c. I, sy. 2, s. 18-19.
- Köksel, Hamit, "İdeoloji ve Edebiyat", *Konevi*, Ocak 1984, sy. 16, s. 28-30.
- Köprülü, Fuat Köprülü, "Yaşam ve Edebiyat", *Varlık*, 1988, sy. 973, s. 3-4.
- Körükçü, Muhtar, "Edebiyatımızın Beş Ayrı Meselesi", *Varlık*, Ocak 1950, sy. 354, s. 24.
- Körükçü, Muhtar, "Edebiyatın Bugünkü Mevkii", *Varlık*, 1951, sy. 372, s. 4.
- Kövecses, Zoltan, "Edebiyatta Metafor", çev. Ali Kaftan, *Kitaplık*, Ekim 2003, sy. 65, s. 79-84.

- Kreleza, Miroslav, "Edebiyat ve Özgürlük", *Varlık*, 1969, sy. 747, s. 22.
- Kuban, Doğan, "Özgün Bir Sanat Kuramı Üzerine Düşünceler I", *Köken*, Mayıs 1974, s. 1-4.
- Kuban, Doğan, "Özgün Bir Sanat Kuramı Üzerine Düşünceler II", *Köken*, Ağustos 1974, s. 1-4.
- Kuban, Doğan, "Özgün Bir Sanat Kuramı Üzerine Düşünceler III", *Köken*, Eylül-Kasım 1974, s. 4-4 ve 11.
- Kuban, Doğan, "Özgün Bir Sanat Kuramı Üzerine Düşünceler IV", *Köken*, Ocak 1975, s. 1-3.
- Kukul, Mehmet Halistin, "Dil ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1981, c. VIII, sy. 96, s. 38.
- Kukul, Mehmet Halistin, "Edebiyat ve Medeniyet", *Türk Edebiyatı*, 1979, c. VI, sy. 70, s. 33-34.
- Kukul, Mehmet Halistin, "Gençlik Edebiyatı", *Türk Edebiyatı*, 1987, c. XIV, sy. 163, s. 17.
- Kukul, Mehmet Halistin, "Ne İçin Edebiyat?", *Türk Edebiyatı*, 1977, sy. 40, s. 16-17.
- Kurt, İhsan, "Edebiyat Psikolojisi İhtiyacı", *Dergâh*, 1993, c. IV, sy. 41, s. 11.
- Kutlu, Şemsettin, "Yolunu Bulamayan Edebiyat", *Edebiyat Âlemi*, 21 Nisan 1949, sy. 1, s. 2.
- Kütükcü, Tamer, "Servet-i Fünûn Edebiyatında Edebiyat Kuramı-Eser İlişkisi", *Yedi İklim*, Ekim-Kasım-Aralık 2002, s. 77-84.
- Lakoff, George ve Mark Johnson, "Eğretileme Kuramında Gelişmeler", çev. Mehmet H. Doğan, *Kitap-lık*, Ekim 2003, sy. 65, s. 59-64.
- Lanson, Gustave, "Edebiyat Tarihi ve Sosyoloji I", çev. Cemil Meriç, *Hisar*, 1976, sy. 154, s. 8-11.
- Lanson, Gustave, "Edebiyat Tarihi ve Sosyoloji II", çev. Cemil Meriç, *Hisar*, 1976, sy. 155, s. 16-18.
- Lekesiz, Ömer, "Nette Bulanık Edebiyat", *Hece Dergisi*, 2004, sy. 96, s. 48-50.
- Levin, Hary, "Edebiyatta Realizm ve Sosyalist Gerçekçilik", çev. A. Buğra, *Töre*, Mart 1972, s. 45-49.
- Lodge, David, "Eğretileme ve Düzdeğişmece", çev. Mehmet H. Doğan, *Kitap-lık*, Ekim 2003, s. 65-69.
- Maurois, Andre, "Halk için Edebiyat", çev. Tahsin Yücel, *Varlık*, 1954, sy. 402, s. 11.
- Mehmed Akif, "Edebiyat Bahisleri: İntikad", *Sırat-ı Müstakim*, Şubat 1912, sy. 184, s. 180-183.
- Mehmet Akif, "Edebiyat", *Sırat-ı Müstakim*, Şubat 1911, sy. 183, s. 9-10.
- Menteşe, Oya Batum, "Edebiyata Ne Oldu? ", *Türk Dili*, 1998, c. I, sy. 554, s. 109.
- Menteşe, Oya Batum, "Sanatta ve Edebiyatta Postmodernizm", *Türk Dili*, 1995, c. I, sy. 519, s. 273.
- Meriç, Cemil, "Edeb'den Edebiyata", *Türk Edebiyatı*, 1982, c. IX, sy. 108, s. 14-15.
- Meriç, Cemil, "Edebiyat ve Sosyoloji I", *Hisar*, 1970, sy. 83, s. 8-10.
- Moran, Berna, "Edebiyat Kuramları ve Eleştiri", *Türk Dili*, Ankara 1973, c. XXIX, sy. 265, s. 48-51.
- Moran, Berna, "Edebiyat ve Hakikat", *Yeni Dergi*, Mart 1965, sy. 6, s. 22-34.
- Mümtaz, Hüseyin, "Dersimiz Türklük yahut Edebiyat Tahlilleri", *Türk Edebiyatı*, 1990, c. XVII, sy. 198, s. 58-60.

- Müşak, İsmail, "Edebiyat Nedir? Edebiyatın Amacı Ne Olmalıdır?", *Türk Dili*, 1971, c. XXV, sy. 242, s. 135-137.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Bugünkü Edebiyatımız", *Varlık*, 1 Şubat 1937, c. IV, sy. 86, s. 210.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebiyatta Buhran", *Milliyet*, 29 Nisan 1934, s. 4.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebî Terbiye", *Varlık*, 1940, c. XI, sy. 169, s. 1-4.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebiyat Tehlikede mi?", *Varlık*, 1970, sy. 748, s. 26.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebiyat ve Cemiyet", *Varlık*, 1947, sy. 323, s. 8.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebiyat ve Kültür", *Varlık*, 1940, c. XI, sy. 172, s. 73-74
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebiyat ve Okuyucu", *Varlık*, 1951, sy. 374, s. 3.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Edebiyatı Küçümsemek", *Varlık*, 1965, sy. 647, s. 3.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Şu Edebiyat Denen...", *Varlık*, 1955, sy. 417, s. 3.
- Nayır, Yaşar Nabi, "Yaşayan Edebiyat", *Varlık*, 1970, sy. 756, s. 23.
- Nuri, Bülent, "Proleter Edebiyatı", *Servetifünun*, 30 Temmuz 1931, sy. 1824-139, s. 130-131.
- Obam, Afif, "Millî Edebiyatın Anlamı Etrafında", *Yürüyüş*, sy. 11, 5 İlk Kanun 1942, s. 6-8.
- Okay, M. Orhan, "Edebiyat Teorisi, Tenkit ve Ahmet Midhat Efendi", Harika Nüfusçu Durgu (haz.), *Dergah*, Ocak 1996, s. 12-14.
- Okay, M. Orhan, "Edebiyatın Gücü", *Fikir ve Sanatta Hareket*, Nisan 1980, sy. 14, s. 31-35.
- Okay, M. Orhan, "Edebiyatın Gücü", *Fikir ve Sanatta Hareket*, Nisan 1980, sy. 14, s. 31-35.
- Okay, M. Orhan, "Edebiyatın Üstünlüğü", *Fikir ve Sanatta Hareket*, Mart 1980, sy. 13, s. 28-31.
- Okay, M. Orhan, "Edebiyatın Üstünlüğü", *Fikir ve Sanatta Hareket*, Mart 1980, sy. 13, s. 28-31.
- Okay, M. Orhan, Şerif Aktaş ve Mustafa İsen, "Edebiyatçılar Tartışıyor: Edebiyatımızın Teorik Meseleleri ve Metod, *Boğaziçi*, İstanbul, 1986, sy. 47, s. 23-28.
- Oktay, Ahmet, "Edebiyatın Tümüyle Ticarileştirilmesi", *Adam Sanat*, 2003, sy. 211, s. 49-52.
- Onat, Muvaffak Sami, "Sanat ve Edebiyata Dair", *Varlık*, 1 İkinci Kânun 1935, c. II, sy. 37, s. 200-201.
- Onat, Muvaffak Sami, "Edebiyatta Buhran ve Bu Buhrandaki Sanatkarın Yeri", *Konya*, İkinci Kanun 1940, sy. 31, s. 30-31.
- Onat, Muvaffak Sami, "Edebiyatta Muhit Meselesi", *Varlık*, 1945, c. XV, sy. 294-295, s. 91-92.
- Ozansoy, Halit Fahri, "Edebiyatımız Nasıldı? Nasıldır? Nasıl Olmalıdır?", *Servetifünun*, 6 Ağustos 1934, c. LXX, sy. 1982-297, s. 178-183.
- Ozansoy, Halit Fahri, "Edebiyat Kavgaları Etrafında Acı Düşünceler", *Servetifünun*, 9 Nisan 1936, sy. 2068-893, s. 306-307.
- Önal, Mehmet, "Edebiyat Biliminde Bir 'Efsane' Arayıcısı", *Dergâh*, 2000, c. XI, sy. 126, s. 12-15.
- Öngören, Veysel, "Edebiyat, Edebiyat Dışı Yargılanamaz", *Bilim ve Sanat*, Mayıs 1984, sy. 41, s. 45-47.
- Öngören, Veysel, "Veysel Öngören İle Bilgi Kuramı ve Yöntem Açısından Eleştiri Üstüne Konuşma", *Yarın*, Mart 1982, sy. 7, s. 10-13.
- Örik, Nahit Sırrı, "Edebiyatta Başka Sanatlar", *Hayat*, 23 Ağustos 1928, c. IV, sy. 91, s. 3-5.

- Özalp, Sinan, "Edebiyatın Düşünme Yapımızın Gelişmesindeki Rolü", *Emre (Eskişehir)*, Nisan 1968, sy. 48, s. 13-14.
- Özbeyli, Deniz, "Edebiyat ve Hakikat", *Türk Edebiyatı*, 2005, sy. 377, s. 42-43.
- Özdemir, Engin, "Kavramlar Arasında Yazınsallık", *Sanat Olayı*, İstanbul, 1981, sy. 8, s. 84-85.
- Özdenören, Rasim, "Sanal Ortamda Edebiyat", *Hece Dergisi*, 2004, sy. 96, s. 44-46.
- Özel, Mustafa, "Edebiyat, İktisat ve Siyaset Üzerine", *Dergâh*, 1994, c. IV, sy. 47, s. 12-13.
- Özgül, Melahat, "Edebiyat Üzerine (Suut Kemal Yetkin)", *Türk Dili*, 1953, c. II, sy. 21, s. 632-638.
- Özlu, Demir, "Özgün Bir Türk Edebiyatı Var mı?", *Adam Sanat*, 1995, sy. 121, s. 27-32.
- Öztoğat, Nedret, "Varoluşçuluk: Felsefeden Edebiyata Uzanan Bir Yol", *Kitaplık*, Eylül 2005, sy. 86, s. 69-75.
- Öztürk, Hasan, "Edebiyat Can Çekişiyor, Aruz da Ne ki?", *Dergâh*, 2002, c. XIII, sy. 147, s. 5-6.
- Öztürk, Hasan, "Güdümlü Demokrasinin Edebiyat Belgeseli Yağmur Beklerken", *Dergâh*, 1997, c. VIII, sy. 89, s. 17-19
- Öztürk, Hasan, "Gürsel Aytaç'tan Türk Edebiyatına Kitabı Bakış", *Dergâh*, 1990, c. I, sy. 6, s. 22.
- Parla, Jale, "Edebiyat Kanonları", *Kitaplık*, 2004, sy. 68 s. 51-53.
- Parla, Jale, "Edebiyatta Karakter ve Tıp", *Kitaplık*, 2005, sy. 83 s. 77-80.
- Paz, Octavio, "Günümüzde Edebiyat ve Yayıncılık Üzerine", çev. Osman Emre Narin, *Dergâh*, 1998, c. XIX, sy. 100, s. 1/19.²⁴
- Pogacnik, Bogdan, "Edebiyat Bir Araç mıdır?", *Varlık*, 1972, sy. 778, s. 19.
- Quine, W. V., "Eğretileme Üzerine Son Düşünceler", çev. Mehmet H. Doğan, *Kitaplık*, Ekim 2003, sy. 65, s. 75.
- Raymand, Jean, "Edebiyat Yaratım mı, Üretim mi?", *Varlık*, 1970, sy. 758, s. 23.
- Redeker, Horst, "Edebiyat Estetiği", çev. Aziz Çalışlar, *Düşün*, Kasım 1984, s. 54-56.
- Reşit, Muzaffer, "Cemiyetçi Edebiyat ve Şiir", *Varlık*, 1934, c. II, sy. 28, s. 57
- Saba, Ziya Osman, "Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri", *Varlık*, 1937, c. V, sy. 105, s. 515-516.
- Sadullah, Naci, "Yeni Bir Edebiyat Vardır", *Yeni Adam*, sy. 608, 22 Ağustos 1946, s. 4-11.
- Sadullah, Naci, "Yeniden Edebiyatın Fiili Cevabı", *Tan*, 27.2.1941, s. 2.
- Saffet, Mehmet, "Yükseliş Mücadelemizde Edebiyatımız", *Varlık*, 1933, c. II, sy. 2, s. 17.
- Sağlık, Şaban, "Edebiyat Bilimine Katkıları Açısından Hilmi Uçan'ın Kalemî", *Hece Dergisi*, 2004, sy. 96, s. 93-98.
- Samanoğlu, Gültekin, "Edebiyat ve Politika", *Hisar*, Ağustos 1965, sy. 20, s. 4-6.
- Sarısmailoğlu, Adnan, "Edebiyatta Yozlaşma", *Varlık*, 1970, sy. 757 s. 7-8.
- Sartre, Jean-Paul, "Edebiyat ve Dünyamız Üstüne", çev. Selahattin Eyüboğlu ve Vedat Günyol, *Yeni Ufuklar*, Temmuz 1964, s. 1-5.
- Sartre, Jean-Paul, "Edebiyatta Sorumluluk", çev. A. Yedidağ, *İstanbul*, Eylül 1954, s. 23-25.

24 Bu yazı 1. sayfada başlayıp devamı 19. sayfada bulunduğundan bu durumu (1/19) şeklinde göstermeyi uygun bulduk.

- Sartre, Jean-Paul, "Yazmak Nedir?", çev. Selahattin Hilav, *Türk Dili*, Temmuz 1961, s. 761-766.
- Savcı, Bahri, "Kelime ve Terim Estetiğinden Bütünü Duyuş Estetiğine", *Şadırvan*, Temmuz 1949, c. I, sy. 14, s. 2.
- Sayın, Şara, "Yazın Metni ve Okur", *Yazko Edebiyat*, Mart 1981, s. 62-67.
- Sayın, Şara, "Yazınbilim ve Alımlama Estetiği", *Bağlam*, 1979, sy. 1, s. 103-119.
- Sayman, Şerif Hulusi, "Millî Edebiyat ve Milliyetçi Edebiyat", *Ağaç*, 27 Haziran 1936, sy. 13, s. 15.
- Sayman, Şerif Hulusi, "Umumi Edebiyat", *Her Ay*, 20 Haziran 1937'den 20 Temmuz 1937'ye kadar, sy. 4, s.147-157.
- Sayman, Şerif Hulusi, "Edebiyat ve Dilbilgisi", *Varlık*, 1941, c. XI, sy. 189, s. 186-187.
- Schoegt, Henry, "Modern Semantik Teorisi ile Tercüme Teorisi Arasındaki İlişkiler", çev. Fikret Turan, *İlmi Araştırmalar*, 2002, sy. 13, s. 191-200.
- Seni, Abdullah, "Bilgi ve Edebiyat Mevzularında Münazara ve Tenkit Sınırları", *Servetifünun*, 14 Haziran 1934, c. LXXVI, sy. 1973-288, s. 34.
- Serullaz, Maurice, "Empresyonizm Sanat Ansiklopedisi", çev. Devrim Erbil, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1991.
- Sevgi, Ahmet, "Edebiyat ve Hürriyet", *Türk Edebiyatı*, 2001, sy. 331, s. 40.
- Sezer, Engin, "Dilde ve Edebiyatta 'Yol' Metaforu", *Kitaplık*, Ekim 2003, sy. 65, s. 88-91.
- Sezer, Sennur, "Kent ve Edebiyat", *Varlık*, 1991 sy. 1005, s. 45-46.
- Sezgin, Dinçer, "Yazar mı Yapıt mı?", *Varlık*, Eylül 1964, sy. 629, s. 12.
- Sezgin, Fatin, "İstatistik ve Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1983, c. X, sy. 112, s. 44-46.
- Simon, Pierre Henri, "Edebiyat Nedir? ", *Varlık*, 1991, sy. 1008, s. 19-21.
- Soljenitsin, Alexander, "Çağımız ve Edebiyat", çev. Musa Doğan, *Türk Edebiyatı*, 1974, c. III, sy. 28, s. 19-20.
- Spiller, Michael G., "Edebî Teori Var mı?", çev. Işın Yücel, *Edebiyat ve Eleştiri*, Mayıs-Haziran 1993, s. 28.
- Sükan, Faruk, "Siyaset ve Edebiyat Tembelliğimiz", *Türk Edebiyatı*, 1989, c. XVI, sy. 183, s. 36-37.
- Şahan, Yakup, "Felsefe ve Yazın", *Yeni Düşün*, Nisan 1988, s. 77-79.
- Şardağ, Rüştü, "Edebiyatımızda Hayatsızlık", *Varlık*, Birinci Teşrin 1938, c. VI, sy. 126, s. 82-83.
- Şardağ, Rüştü, "Melodram Edebiyatı", *Ülkü*, 1 İkinci Kanun 1944, c. V, sy. 55, s. 6.
- Şardağ, Rüştü, "Vefasız Edebiyat", *Varlık*, 1943, c. XIII, sy. 228, s. 241-243.
- Şirin, M. Ruhi, "Çocuk Edebiyatı ya da Arafta kalmış Bir Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1986, c. XIII, sy. 151, s. 7-9.
- Şirin, M. Ruhi, "Çocuk Edebiyatı: İçimizdeki Çocuğu Yaşatanların Edebiyatıdır.", *Dergâh*, 1993, c. IV, sy. 41, s. 12-14.
- Şirin, M. Ruhi, "Çocuklar İçin Zeka Edebiyatı", *Türk Edebiyatı*, 1986, c. XIII, sy. 154, s. 23.
- Şirin, Mustafa Ruhi, "Değişen Çocukluğun Edebiyatı", *Türk Edebiyatı*, 1996, sy. 269, s. 32.
- Şirin, Mustafa Ruhi, "Edebiyatın Çocuksu Şöleni", *Türk Edebiyatı*, 1996, sy. 268, s. 21-23.
- Tansel, Fevziye Abdullah, "Millî Edebiyatı İstikbalde Aramak Lâzımdır", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, 1984, c. XIII sy. 4, s. 55-67.

- Tecer, Ahmet Kutsi, "Gerçek Edebiyat", *Ülki*, 1.2.1942, c. I, sy. 9, s. 1.
- Tez, İlhami Bekir, "On Yıllık Edebiyat", *Yeni Türk Mecmuası*, Teşrinievvel 1933, c. I, sy. 11, s. 1125-129.
- Timuçin, Afşar, "Edebiyatın Yeri", *Varlık*, Nisan 1991, sy. 1003, s. 2-3.
- Timuçin, Afşar, "Edebiyat Felsefe, Felsefe Edebiyat", *Varlık*, 1998, sy. 1094, s. 4-9.
- Timuçin, Afşar, "Estetikte Yöntem ve Estetiğin Bilimsellik Değeri", *Düşün*, Haziran 1985, s. 86-90.
- Timuçin, Afşar, "Her Yapıt Bir Fikrin Açılımı Olmalıdır", *Bilim ve Sanat*, Kasım 1985, s. 48-49.
- Todorov, Tzvetan, "Edebiyat ve Fantastik", *Varlık*, 1999, sy. 1101, s. 5-12.
- Todorov, Tzvetan, "Metnin Yapısında Biçemin Yeri", çev. Ahmet Kocaman, *Türk Dili*, Şubat 1983, s. 97-105.
- Tunç, Mustafa Şekip, "Bugünkü Edebiyatımızın Akışları", *Hayat*, 31 Temmuz 1929, c. VI, s. 3.
- Tura, Murat Saffet, "Teoriler, Bilimler, Kurumlar", *Defter*, Nisan-Mayıs 1988, s. 51-54.
- Tural, Sadık, "Edebiyat Eseri ile Çevre Arasındaki Bağlar", *Türk Edebiyatı*, Ağustos 1991, s. 22.
- Tural, Sadık, "Gerçek, Hakikat ve Edebiyat Eserlerinde Gerçek Kavramları Üzerine Bir Deneme", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 1984, s. 461-477.
- Tülbentçi, Feridun Fazıl, "İnkılâp Edebiyatı ve Yaşar Nabi", *Varlık*, 1 İkinci Teşrin 1933, c. I, sy. 8, s.128.
- Türkay, Osman, "Edebiyat ve Ekonomik Güç", *Varlık*, 1972, sy. 777, s. 19-20.
- Türkay, Osman, "Edebiyat ve Geleceğin Toplumunu", *Yeditepe*, Mart 1969, sy. 155, s. 8-12.
- Türkay, Osman, "Edebiyat ve Yapısalcılık 1-3", *Yeditepe*, Ekim 1968, sy. 150, s. 6.
- Türkay, Osman, "Edebiyat Toplumsal Yapı", *Yeditepe*, Şubat 1969, sy. 154, s. 8-11.
- Uluser, Kemal, "Edebiyatımız Üzerine", *Yaratış*, 1944, sy. 1, s. 4.
- Ural, A. Ali, "Zor Zamanda Edebiyat", *Dergâh*, 2001, c. XII, sy. 142, s. 12-13.
- Uşaklıgil, Halit Ziya, "Millî Edebiyat", *Her Ay*, 20 Mart'tan 20 Nisan'a 1937, sy. 1, s. 105-108.
- Uyar, Tomris, "Düz Anlatı Düz Olamaz", *Metis Çeviri*, Güz 1991, s. 63-65.
- Uygur, Nermi, "Edebiyat Bilgi", *Yeni Dergi*, Mart 1968, s. 196-211.
- Uygur, Nermi, "Yığın Edebiyatı", *Türk Dili*, Temmuz 1968, s. 373-382.
- Uzuner, Buket, "Beyaz Edebiyat Siyahlar", *Varlık*, 1987, sy. 954, s. 10-11.
- Ünlü, Mahir, "Edebiyat Denince", *Varlık*, 1975, sy. 820, s. 16.
- Ütük, Etem, "Edebiyatsızlık", *Varlık*, 1965, sy. 660, s. 8-9.
- Wellek, Rene ve Austin Warren, "Edebiyat Kuramları: Eleştiri, Tarih", çev. Ergun Melin, *Türk Dili*, 1963, c. XII, sy. 142, s. 684-686.
- Wellek, Rene ve Austin Warren, "Edebiyat ve Edebiyat Araştırmaları", çev. Abdullah Uçman, *Doğuş Edebiyat*, s. 20-25.
- Wesker, Arnold, "Yorum Dayatmak mı, Açıklamak mı?", çev. Ali Taygun, *Argos*, Aralık 1988, s. 124-129.
- Wilson, Edmund, "Edebiyatın Tarihsel Yorumu", çev. Celal Üster, *Türk Dili*, 1971, c. XXI-II, sy. 234, s. 710-719.

- Yakupoğlu, M. Mukadder, "Varoluş Sorununun Yansıması: Edebiyat", *Adam Sanat*, Mart 2003, sy. 206, s. 31-41.
- Yakupoğlu, Mukadder, "Varoluş Sorunun Yanılsaması Edebiyat", *Adam Sanat*, 2003, sy. 206, s. 31-39.
- Yalçın, Hüseyin Cahit, "Edebiyatımız İlerlemiş mi, Gerilemiş mi?, (Matbuat Hayatı)", *Fikir Hareketleri*, 14 Haziran 1934, sy. 34, s.123-124.
- Yalçın, Mehmet, "Dil ve Yazın Alanında Bilimsellik", *Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ekim 1990, s. 45-62.
- Yalsızuçanlar, Sadık, "Sanal Edebiyat", *Hece Dergisi*, 2004, sy. 96, s. 53-55.
- Yamaç, Cavit, "Harf ve Edebiyat", *Varlık*, 1940, c. XI, sy.170, s. 33.
- Yavuz, Kemal, "Türk Edebiyatı, Türk Tarihi ve Türk Dili Tarihine Paralel Olarak Yeniden Ele Alınmalıdır", *İlmî Araştırmalar*, 2000, sy. 10, s. 177-187
- Yener, Ali Galip, "Eleştirel Gelenek Bağlamında Edebiyat Kuramı Sorunumuz", *Varlık*, Şubat 2001, sy. 1121, s. 57-62.
- Yetiş, Kâzım, "Karşılaştırmalı Edebiyatta Edebiyat Nazariye ve Anlayışlarının Yeri Ne Olmalıdır?", *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, 1996, c. XXV, sy. 3, s. 22-27.
- Yetiş, Kâzım, "Millî Edebiyat Anlayışı", *İlmî Araştırmalar*, 1999, sy. 8, s. 267-284.
- Yetiş, Kâzım, "Şiir ve Retorik", *Hece*, Ankara, 2001, sy. 53-54-55, s. 244-246.
- Yetiş, Kâzım, "Yeni Bir İnsan Yeni Bir Edebiyat", *Türk Edebiyatı*, 1988, c. XV, sy. 182, s. 51-52.
- Yetkin, Suut Kemal, "Edebiyat Nesilleri", *Varlık*, 1955, sy. 417, s. 4.
- Yetkin, Suut Kemal, "Edebiyatta Konu", *Ülkü*, 16 İkinci Kanun 1964, c. V, sy. 15, s. 2.
- Yetkin, Suut Kemal, "Edebiyatta Millî Benliğe Dönüş", *Ülkü*, 16 Eylül 1942, c. II, sy. 24, s.1-2.
- Yusuf Kenan, "Yeni Sanata ve Edebiyata Doğru", *Çığır*, Son Kânun 1934, sy. 25, s. 5.
- Yücel, Hasan Ali, "Millî Edebiyat, Milliyetçi Edebiyat", *Varlık*, 15 Haziran 1936, c. III, sy. 71, s. 353.
- Yücel, Hasan Ali, "Türk Edebiyatına Bakışlar", *Her Ay*, 20 Mart-20 Nisan 1937, c. I, sy. 1, s. 113-117.
- Yücel, Tahsin, "Edebiyat, Ruhçözümleyimine Çok Şey Borçludur", *Milliyet Sanat*, Ekim 1989.
- Yücel, Tahsin, "Psikanaliz ve Edebiyat", *Milliyet Sanat*, Kasım 1989, s. 8-9.
- Yücel, Tahsin, "Umutsuz Edebiyat", *Varlık*, 1965, sy. 637, s. 4.
- Yücel, Tahsin, "Yazının Sınırları", *Çağdaş Eleştiri*, 1982, sy. 1, s. 34-37.
- Ziss, Avner, "Estetiğin Temel Kategorisi: İmge", çev. Yakup Şahan, *Yazko Çeviri*, Mart-Nisan 1982, s. 166-169.

Sonuç

Türk edebiyatındaki teori/kuram çalışmaları geçmişte olduğu gibi bugün de maalesef problemlili bir durum arz etmektedir. Ahmet Cevdet Paşa'nın Arap gramerciliğini örnek alarak oluşturduğu "Belâgat-ı Osmaniye"sinde örnekle-

meleri Türkçe kaynaklardan yaparak açtığı çığır döneminde ve döneminden sonra fazla etkili olamamıştır. Bu döneme damgasını vurmuş en önemli diğer eser “Talim-i Edebiyat”tır. Emile Lefranc’ın “Traité Théorique et Pratique de Littérature Style et Composition” isimli eserinin etkisiyle ortaya çıkan bu kitap teori çalışmalarının yönünü Batı’ya çevirmiş ve dönemindeki olumlu/olumsuz bütün tartışmaların merkezinde yer almıştır. Cumhuriyet dönemine kadar “ders kitabı” olarak derlenme seviyesinin üstüne çıkamayan bu çalışmaların talihi, bu dönemden sonra da değişmemiştir. Kaya Bilgegil’in “Edebiyat Bilgi ve Teorileri” isimli eseri de dahil olmak üzere günümüze yakın zamanlarda oluşturulan teori kitapları da geçmişte olduğu gibi umumiyetle öğrencilerin istifadesine sunulmak için hazırlanan ders kitabı mahiyetindedir.

Bütün bu eksikliklere rağmen günümüzün bu alandaki çalışmaları içinde bu bahse yeni açılımlar getirip katkıda bulunan en sistematik eserler; Berna Moran’ın “Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi”si ile birlikte, Mehmet Önal’ın “En Uzun Asrın Hikâyesi 1 -Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım-” adlı kitaplarıdır. Çeviri kitaplar içinde ise bu alanda edebiyat teorimizin uzun yıllardır en önemli baş ucu kitaplarından biri olan René Wellek ve Austin Warren’in, “Edebiyat Biliminin Temelleri” isimli kitabını bir kere daha anmamız gerekir. Pospelov da Marksist yaklaşımıyla bu döneme damgasını vuran teorisyendir.

Birçok Doğu ve Batı ülkesinde yeni açılımlarla zenginleşerek genişleyen teori bahsine bizim de katkıda bulunabilmemiz için edebî eserlerimizi değişik eleştirel yöntemlerle baştan sona sistemli bir şekilde gözden geçirmemiz gerekir. Bu imkansız değildir, fakat çok zordur ve düzenli bir ekip çalışmasını gerektirir.

Modern Turkish Literature and the Literary Theory

Muharrem DAYANÇ

Abstract

The changes witnessed in almost all realms of life in the aftermath of the Tanzimat Era naturally had its repercussions on literature. This influence led, on the one hand, to the emergence of new literary styles in terms of both style and content and on the other hand, to the gradual questioning of perceptions of classical literature. These innovations and transformations paved the way for the formation of a literary theory, which explored the methods, reasons and processes of literature. As far as this new trend was concerned, our literati were first influenced by the Arabian rhetoricians and then they headed towards the West. Our cultural and literary life, constantly oscillating between the East and the West, failed this time in creating original approaches that centered in

our own indigenous perspective. This unfavorable situation present in the theory of literature since the beginning still lingers despite the gradual rise of sporadic works, and the Turkish readers and researchers are fed by translated works more frequently than any other.

Keywords: Assumptions, Literary Theory, Knowledge of Literature, Modern Turkish Literature.

Yeni Türk Edebiyatında Edebiyat Teorisi Literatürü Üzerine Bir Deneme

Muharrem DAYANÇ

Özet

Tanzimat'tan sonra hemen her alanda ortaya çıkan değişimden tabii olarak edebiyatın kendisi de etkilendi. Bu etki, hem şekil ve muhteva bakımından yeni edebî türlerin ortaya çıkışına hem de zamanla klâsik edebiyat anlayışlarının sorgulanmasına sebep oldu. Bu yenileşme ve değişimler, edebiyatın "neden, nasıl ve niçinleri ile uygulanacak yöntemleri" araştıran "edebiyat teorisi"nin oluşmasına da zemin hazırladı. Bu alanda önce Arap belâgatçilerinin etkisi altında kalan edebiyatçılarımız, daha sonra yönlerini batıya çevirdiler. Sürekli doğu ile batı arasında gidip gelen kültür ve edebiyatımız bu bahiste de bir türlü kendi bakış açımızı merkeze alan orijinal yaklaşımlar ortaya koyamadı. Edebiyat teorisi bahsinde başlangıçtan beri mevcut olan bu menfi durum, bu gün yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayan tek tük telif eserlere rağmen hâlâ devam etmekte, bu alandaki Türk okuyucu ve araştırmacıları daha çok çevirisi eserlerden beslenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nazariyât, Edebiyat Teorisi, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, Yeni Türk Edebiyatı.